

TBC Kredit MMC

31 dekabr 2016-cı il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları və Müstəqil
Auditorun Rəyi**

MÜNDƏRİCAT

MÜSTƏQİL AUDİTORUN RƏYİ

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	1
Mənfeət və ya Zərər və sair Məcmu Gelir haqqında Hesabat.....	2
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat.....	3
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat.....	4

Maliyyə Hesabatlarına Qeydlər

1 Giriş	5
2 Şirkətin Əməliyyat Mühiti	5
3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi	6
4 Uçot Siyasetinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr.....	13
5 Yeni və ya Yenidən İslənmiş Standartların ve onlara dair Şəhərlərin Tətbiqi.....	14
6 Yeni Uçot Qaydaları.....	14
7 Pul Vəsaitləri ve onların Ekvivalentləri.....	17
8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar	18
9 Əsas Vəsaitlər və Qeyri-Maddi Aktivlər	23
10 Digər Maliyyə Aktivləri	24
11 Digər Aktivlər	24
12 Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər	24
13 Müddətli Borc Öhdəlikləri	25
14 Korporativ İstiqrazlar	25
15 Avroistiqrazlar	26
16 Subordinasiyalı Borc Öhdəliyi	26
17 Digər Öhdəliklər	26
18 Nizamname Kapitalı	27
19 Faiz Gelirləri və Xərcləri	27
20 İnzibati və sair Əməliyyat Xərcləri	27
21 Mənfeət Vergisi	28
22 Seqmetlər üzrə Tehlil	29
23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi	32
24 Kapitalın idarə Olunması	39
25 Maliyyə Aktivləri və Maliyyə Öhdəliklərinin Əvəzleşdirilmesi	40
26 Teehhüdler və Şərti Öhdəliklər	41
27 Maliyyə Aletlərinin Ədaləti Dəyəri	41
28 Maliyyə Aletlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi	43
29 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar	44
30 Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr	44

Müstəqil Auditorun Rəyi

“TBC Kredit” MMC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim rəyimizcə, “TBC Kredit” MMC-nin (“Şirkət”) maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Şirkətin 31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Şirkətin maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə tamamlanan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasətlərinin qısa xülasəsi və digər izahedici məlumatlar da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarına qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışiq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətimiz rəyimizin “*Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti*” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Şirkətdən asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də firıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sisteminə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Şirkəti ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Şirkətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında firıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər firıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yaranan bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlarla təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında firıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yeterli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Firıldaqcılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki firıldaqcılıqla gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Şirkətin daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasetlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi principinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Şirkətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Şirkətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PricewaterhouseCoopers Audit Azərbaijan LLC
4 may 2017-ci il

Bakı, Azərbaycan Respublikası

TBC Kredit MMC
Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Qeyd	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	2,015	6,405
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8	20,206	40,739
Qeyri-maddi aktivlər	9	116	120
Əsas vəsaitlər	9	228	296
Digər maliyyə aktivləri	10	1,889	37
Digər aktivlər	11	466	258
Cari il üzrə mənfəət vergisi aktivi		-	5
Təxirə salılmış mənfəət vergisi aktivi	21	1,273	1,327
Cəmi aktivlər		26,193	49,187
Öhdəliklər			
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	12	2,022	1,647
Müddətli borc öhdəlikləri	13	10,009	25,398
Korporativ istiqrazlar	14	-	3,055
Avroistiqrazlar	15	7,109	7,948
Subordinasiyalı borc öhdəliyi	16	3,552	-
Digər maliyyə öhdəlikləri		96	56
Cari il üzrə mənfəət vergisi öhdəliyi		34	-
Digər öhdəliklər	17	291	280
Cəmi öhdəliklər		23,113	38,384
Kapital			
Nizamname kapitalı (Yığılmış zərər)/Bölüşdürülməmiş mənfəət	18	8,453 (5,373)	8,453 2,350
Cəmi kapital		3,080	10,803
Cəmi öhdəliklər və kapital		26,193	49,187

4 may 2017-ci il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiqlənmiş və imzalanmışdır.

Spartak Tetraşvili
Direktor

Çingiz Abdullayev
Baş Mühasib

TBC Kredit MMC**Mənfeət və ya Zərər və sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat**

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Qeyd</i>	2016	2015
Faiz gelirləri	19	8,299	9,057
Faiz xərcləri	19	(2,678)	(2,496)
Xalis faiz gəliri		5,621	6,561
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	8	(9,364)	(6,208)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz (zərəri)/gəliri		(3,743)	353
Haqq və komissiya xərcləri		(143)	(51)
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		92	230
Sair əməliyyat gəlirləri		36	15
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	20	(3,328)	(3,642)
Vergidən əvvəlki zərər		(7,086)	(3,095)
Mənfeət vergisi (xərci)/krediti	21	(637)	601
İl üzrə zərər		(7,723)	(2,494)
İl üzrə cəmi məcmu zərər		(7,723)	(2,494)

TBC Kredit MMC
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	Nizamname kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət/(Yığılmış zərər)	Cəmi kapital
1 yanvar 2015-ci il tarixinə qalıq	8,453	4,844	13,297
2015-ci il üzrə zərər	-	(2,494)	(2,494)
2015-ci il üzrə sair məcmu gelir	-	-	-
2015-ci il üzrə cəmi məcmu gelir	-	(2,494)	(2,494)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	8,453	2,350	10,803
2016-ci il üzrə zərər	-	(7,723)	(7,723)
2016-ci il üzrə cəmi məcmu zərər	-	(7,723)	(7,723)
31 dekabr 2016-ci il tarixinə qalıq	8,453	(5,373)	3,080

TBC Kredit MMC
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti Haqqında Hesabat

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Qeyd</i>	2016	2015
Əməliyyat fealiyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		7,598	8,875
Ödənilmiş faizlər		(3,157)	(2,500)
Alınmış haqq və komissiyalar		4	-
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(101)	(51)
Alınmış sair əməliyyat gelirləri		33	14
İşçi heyəti üzrə ödənilmiş xərclər		(2,199)	(2,463)
Ödənilmiş inzibati və sair əməliyyat xərcləri		(985)	(1,065)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(544)	(453)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərdə dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fealiyyəti üzrə daxil olan pul vəsaitlərinin hərəkəti		648	2,357
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərdə dəyişikliklər			
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis azalma		14,497	5,310
Sair əməliyyat aktiv və öhdəliklərdə xalis dəyişiklik		(1,940)	(27)
Əməliyyat fealiyyəti üzrə daxil olan xalis pul vəsaitləri		13,205	7,640
İnvestisiya fealiyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Əmlak və avadanlıqların alınması	9	(26)	(137)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	9	(34)	(89)
İnvestisiya fealiyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(60)	(226)
Maliyyələşdirmə fealiyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Müddətli borc öhdəliklərinin ödənilmesi		(16,447)	(5,747)
Rezident banklardan alınmış borçlar üzrə daxilolmalar		2,004	1,647
Rezident banklardan alınmış borçların ödənilmesi		(1,620)	(392)
Buraxılmış borc qiyməti kağızları üzrə daxilolmalar		6,314	-
Buraxılmış borc qiyməti kağızlarının ödənilmesi		(10,797)	-
Subordinasiyalı borc öhdəliyi üzrə daxilolmalar		3,218	-
Maliyyələşdirmə fealiyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(17,328)	(4,492)
Mezənə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(207)	2,407
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım lilin əvvelinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	(4,390) 6,405	5,329 1,076
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		2,015	6,405

1 Giriş

TBC Kredit MMC-nin ("Şirkət") 31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan il üçün hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Şirkət Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Şirkət Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhdud məsuliyyətli cəmiyyət formasında yaradılmışdır.

Şirkətin baş müəssisəsi onun nizamnamə kapitalında 75% paya sahib olan Gürcüstanın "TBC Bank" Səhmdar Cəmiyyətidir. "TBC Bank" SC-nin əsas səhmdarları Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası, Avropa Yenidənqurma və İnkışaf Bankı və TBC Holdings Ltd şirkətidir. Şirkətin son nəzarətedici tərefi "TBC Bank" SC-dir.

Şirkətin digər səhmdarı onun nizamnamə kapitalının qalan 25%-lik hissəsinə sahib olan "Enclude LTD" şirkətidir.

Şirkətin əsas fəaliyyəti. Şirkətin əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya kreditlərinin verilməsindən ibarətdir. Şirkət 7 dekabr 1999-cu il tarixində Shore Overseas Azərbaycan bank olmayan kredit təşkilatı kimi təsis edilmişdir və 7 aprel 2006-cı il tarixində "SOA Kredit" MMC kimi yenidən qeydiyyatdan keçmişdir. 28 iyul 2008-ci il tarixində "SOA Kredit" MMC-nin adı dəyişdirilərək TBC Kredit MMC olmuşdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("Mərkəzi Bank") tərəfindən verilmiş məhdud bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə Şirkətin Azərbaycan Respublikasında 5 filialı (2015: 6 filial) fəaliyyət göstərir. Şirkətin 124 nəfər işçisi (2015: 158 nəfər) vardır.

Şirkətin hüquqi ünvani. Şirkətin hüquqi ünvani aşağıdakı kimidir:

Məhəmməd İbn Hinduşah küçəsi 10/19,

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Şirkətin faktiki ünvani aşağıdakı kimidir:

71/77 28 may küçəsi

Bakı, Azərbaycan Respublikası

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə ("min AZN") təqdim olunmuşdur. Azərbaycan Manatı ("AZN") Azərbaycan Respublikasının rəsmi valyutasıdır.

31 dekabr 2016-cı il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan rəsmi valyuta məzənnələri belə olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7707 AZN (31 dekabr 2015: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN).

2 Şirkətin Əməliyyat Mühiti

2016-cı ildə qlobal iqtisadiyyatda baş verən proseslərin Azərbaycan iqtisadiyyatına mənfi təsirləri davam etmişdir. Dünya iqtisadiyyatında və başlıca tərefdaş ölkələrdə iqtisadi artımın zəifləməsi, neftin dünya qiymətinin orta səviyyəsinin ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə aşağı olması Azərbaycanın xarici valyuta daxiləlmələrinə və məcmu tələbə öz təsirini göstərmişdir.

İl ərzində Azərbaycanın tədiyə balansı dünya və region iqtisadiyyatında, qlobal enerji bazarlarında gedən proseslərin birbaşa və dolayı təsirlərinin güclənməsi şəraitində formalasılmışdır. Azərbaycan üçün əlverişliz beynəlxalq konyunktur şəraitdə 2015-ci ildə olduğu kimi 2016-cı ildə də tədiyə balansı kəsirli olmuşdur. Son 2 ildə həyata keçirilən məqsədönlü makroiqtisadi siyaset, o cümlədən manatın məzənnəsinin korreksiyası tədiyə balansının cari hesabına müsbət təsir etse də cari hesab tam tənzimlənməmişdir.

Iqtisadi artımın və tədiyə balansı göstəricilərinin mövcud dinamikası şəraitində Mərkəzi Bank ötən ilin sonunda elan etdiyi məzənnə rejimini tətbiq etmişdir. Bu rejim milli valyutanın məzənnəsinin makroiqtisadi fundamentallar əsasında formalasmasına şərait yaratmış və strateji valyuta ehtiyatlarının qorunmasına müsbət təsir etmişdir.

Iqtisadi artımın dinamikası daxili təlebin dəyişməsinin təsiri altında formalasılmışdır. Daxili təlebin digər mühüm komponenti olan istehlakin səviyyəsi isə əmək haqqının, pul gelirlərinin və faiz dərəcələrinin dinamikası, habelə, inflasiya amillərinin təsiri altında formalasılmışdır. 2016-cı ildə də bündə xərcləri daxili tələbə təsir edən mühüm amillərindən biri olmuşdur. Bündə xərclərinin dinamikası investisiya qoyuluşlarına əhəmiyyətli təsir göstərmişdir. Struktur dəyişikliklər iqtisadi artım dinamikasına təsir etmişdir.

2 Şirkətin Əməliyyat Mühiti (davamı)

Dövr ərzində pul siyaseti qərarları inflasiyanın azaldılmasına və bu əsasda milli valyutaya olan etimadın gücləndirilməsinə yönəldilmişdir. Makroiqtisadi veziyətdən və proqnozlardan asılı olaraq pul siyaseti alətlərinin parametrlərinə zəruri dəyişikliklər edilmişdir. Eyni zamanda, pul siyaseti çərçivəsinin təkmilləşdirilmesi istiqamətində tədbirlər görülmüşdür.

Ümumilikdə, Mərkəzi Bank öz mandatına uyğun funksiyalarının həyata keçirilməsini təmin etməklə ölkədə makroiqtisadi sabitliyin qorunmasına zəruri dəstək vermişdir.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərinin ilkin olaraq ədaləti dəyərlə tanınması istisna olmaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Həmin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasetləri aşağıda göstərilir. Bu uçot siyasetləri başqa cür göstərilmediyi hallarda bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir.

Maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanması bəzi əhəmiyyətli uçot texminlərinin istifadəsini tələb edir. Bundan əlavə, Şirkət uçot siyasetini tətbiq edərkən rehberlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir. Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürekkeb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və texminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr 4-cü Qeyddə açıqlanır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Şirkətin funksional və təqdimat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azerbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər Mərkəzi Bankın müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən Şirkətin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və monetar aktiv və öhdəliklərin Mərkəzi Bankın ilin sonuna müəyyən etdiyi rəsmi məzənnə ilə Şirkətin funksional valyutasına çevrilmə neticəsində yaranan gelir və zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə (məzənnə fərgi üzrə zərər çıxılmaqla gelir kimi) tanınır. İlin sonuna qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilmə ilkin dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr, o cümlədən pay aletləri ədaləti dəyərin müəyyən edildiyi tarixə qüvvədə olan məzənnələrdən istifadə etməklə funksional valyutaya çevirilir.

Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızlarının ədaləti dəyərinə təsiri ədaləti dəyərin dəyişməsindən yaranan gelir və ya zərərin bir hissəsi kimi eks etdirilir.

Əsas vəsaitlər. Əsas vəsaitlər hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə tanınır.

Kiçik həcmli təmir və gündəlik texniki xidmət xərcləri çəkildiyi zaman xərce silinir. Əsas vəsaitlərin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin əvəz edilməsi məsrəfləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rehberlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əsas vəsaitlər üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərini təhlil edir. Əgər belə əlamətlər mövcud olarsa, rehberlik bərpa edilə bilən dəyəri texmin edir. Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satış üzrə məsrəfləri çıxılmaqla ədaləti dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Balans dəyəri bərpa edilə bilən dəyəre qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri kapitalda göstərilən əvvəki ilin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından artıq olan həcmde il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədaləti dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş texminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illerdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri geri qaytarılır.

Aktivlərin satışından yaranan mənfəət və ya zərər gelirin məbləği ilə balans dəyəri arasındaki fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Amortizasiya. Əsas vəsaitlər üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən texmini faydalı istifadə müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərini onların qalıq dəyərinədək azaltmaqla hesablanır:

Kompüter və rabitə avadanlıqları	4 - 5 il;
Mebel və avadanlıqlar	5 - 10 il;
Nəqliyyat vasitələri	4 - 5 il; və
İcarədəki əmlakın yaxşılaşdırılması	müvafiq lizinq müqaviləsinin müddəti ərzində

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Aktiv faydalı istifadə müddətinin sonunda nəzərdə tutulan vəziyyətə uyğun olduqda, onun satışı ilə bağlı ehtimal olunan xərclər çıxıldığdan sonra, Şirkət tərəfindən əldə oluna biləcək qiymətləndirilmiş məbləğ aktivin qalıq dəyeridir. Şirkət aktivi onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyeri sıfır bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyeri və faydalı istifadə müddəti hər hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazımlı olduqda dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Şirkətin bütün qeyri-maddi aktivləri müəyyən faydalı istifadə müddətlərinə malikdir və əsasən kapitallaşdırılmış program təminatından ibarətdir.

Program təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar həmin program təminatının alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır.

Program təminatı ilə bağlı bütün digər xərclər (məsələn, texniki dəstək xərcləri) çəkildiyi zaman xərc silinir. Kapitallaşdırılmış program təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

Maliyyə aletləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə aletləri ədaletli dəyerlə və ya amortizasiya edilmiş dəyerlə əks etdirilir. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədaletli dəyer qiymətləndirmə tarixinde bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkilde əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürürkən ödəniləcək dəyərdir. Ədaletli dəyer ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmde həyata keçirildiyi bazardır.

Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə aletlərinin ədaletli dəyeri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklər və maliyyə aletlərinin sayına hasılı nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılılanması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdiğdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə aletlərinin ədaletli dəyerini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmcinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssiselerin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədaletli dəyerin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi, ədaletli dəyer iyerarxiyasının seviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyen) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablanmışlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmde müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədaletli dəyer iyerarxiyasının seviyyələri arasında köçürülmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir. 25-ci Qeydə baxın.

Ilkin dəyer alış tarixinə aktiv alımaq üçün ödənilmiş pul vesaitlərini və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədaletli dəyerini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. Ilkin dəyerlər qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədaletli dəyeri etibarlı şəkildə ölçüle bilməyən pay aletlərindəki investisiyalara, eləcə də açıq bazarda alınıb-satılmayan və pay aletləri ilə ödənilmeli və onlara bağlı olan derivativlərə tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə aletinin alış, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məslehətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici organlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya edilmiş dəyer əsas məbləğin ödənilmesi çıxılmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməkle, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər-hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyerini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin ucuz zamanı təxire salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər-hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, eğer varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın müvafiq maddələrinin balans dəyerine daxil edilir.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyeri üzrə sabit faiz dərecəsinin (effektiv faiz dərecəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərecəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxil olmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin gözənlənilən fealiyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyerinə diskontlaşdırın dəqiq dərcədir. Effektiv faiz dərecəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərecəsi üzrə kredit spredini eks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyen digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərcələrinin növbəti dəyişdirilme tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözənlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyerinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərecəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) verilmiş kreditlər və debitor borcları; (b) satıla bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixinədək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyerlə eks etdirilən maliyyə aktivləri. Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyerlə eks etdirilən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölündür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticaret üçün maliyyə aktivləri.

Verilmiş kreditlər və debitor borcları Şirkətin yaxın dövrde satmaq niyyətində olduğu aktivlərdən başqa, müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə ödənilmək şərtiə sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyen qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir.

Ödəniş tarixinədək saxlanılan aktivlərə Şirkətin ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyəti və imkanı olan, müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərə və ödəmə müddətinə malik olan kotirovka edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarını ilkin tanınma zamanı təsnifləşdirir və bu təsnifləşdirmənin uyğunluğunu hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən nezərdən keçirir.

Ticaret üçün investisiyalar ticaret üçün qiymətli kağızlar qiymətlər və ya ticarət marjasındaki qısamüddətli dəyişikliklərə görə qazanc eldə etmək məqsədilə alınmış maliyyə aktivləri və yaxud qısa müddət dövriyyədə olan qiymətli kağızlar portfelinin bir hissədir. Şirkət qiymətli kağızları aldıqdan sonra onları qısa müddət ərzində satmaq niyyətində olarsa, həmin qiymətli kağızları ticarət üçün investisiyalar kimi təsnifləşdirir.

Şirkət ticaret üçün qeyri-derivativ maliyyə aktivini yaxın dövrde satmaq məqsədilə saxlamadıqda, həmin aktiv mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyerdə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri kateqoriyasından yenidən təsnifləşdirə bilər. Verilmiş kreditlər və debitor borcları kateqoriyasına aid olmayan maliyyə aktivləri yalnız qeyri-adı xarakter daşıyan və yaxın gələcəkdə təkrarlanması az ehtimal olunan hadisənin baş verdiyi nadir hallarda mənfəət və ya zərərdə eks olunan ədalətli dəyer ilə hesablanmış maliyyə aktivləri kateqoriyasından yenidən təsnifləşdirilə bilər. Şirkət verilmiş kreditlər və debitor borcları anlayışına cavab verən maliyyə aktivlərini yaxın gələcəkdə və ya ödəniş tarixinədək saxlamaq niyyətində olduqda, həmin aktivlər yenidən təsnifləşdirilə bilər.

Digər maliyyə alətlərinə bəzi törəmə alətlər ilə bağlı risklər və iqtisadi xüsusiyyətlər əsas müqavilədə nezərdə tutulan risklər və iqtisadi xüsusiyyətlərə sıx əlaqəli olmadıqda, onlar ayrıca törəmə alətlər kimi uçota alınır.

Mənfəət və ya zərərdə eks olunan ədalətli dəyer ilə hesablanmış digər maliyyə aktivlərinə ilkin tanınma zamanı geri çağırılmayan qaydada bu kateqoriyaya aid edilmiş maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik qiymətli kağızları yalnız aşağıdakı hallarda bu kateqoriyaya təsnifləşdirir: (a) bu cür təsnifləşdirmə müxtəlif metodlardan istifadə etməklə aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilmesi və ya müvafiq gelir və xərclərin tanınmasından yaranan biliçək uçot uyğunsuzluğunu kənarlaşdırarsa və ya əhəmiyyətli dərcədə azaldarsa; və ya (b) maliyyə aktivləri, maliyyə öhdəlikləri qrupu və ya hər ikisinin idarə edilməsi, eləcə də onların effektivliyinin qiymətləndirilmesi risklərin idarə edilməsi və ya investisiya strategiyalarına uyğun olaraq ədalətli dəyer prinsipinə əsasən həyata keçirilərsə və bu prinsipə uyğun hazırlanmış məlumat müntəzəm olaraq Şirkətin İdarə Heyətinə təqdim edilərsə və onun tərəfindən təhlil edilərsə. Bu kateqoriyadan olan maliyyə aktivlərinin tanınması və qiymətləndiriləsi ticaret üçün investisiyalar ilə bağlı yuxarıdakı uçot siyasetinə uyğundur.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Bütün digər maliyyə aktivləri *satılı bilən aktivlər* kateqoriyasına daxil edilir. Bu kateqoriyaya Şirkətin qeyri-müəyyən müddət ərzində saxlamaq niyyəti olan və likvidliyin saxlanması üzrə tələblərdən asılı olaraq və ya faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və ya səhmlərin qiymətinin dəyişməsi nəticəsində satılı bilən investisiya qiymətləri kağızları daxildir.

Maliyyə öhdəliklərinin təsnifləşdirilməsi. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) maliyyə derivativləri daxil olmaqla, ticarət üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri və (b) digər maliyyə öhdəlikləri. Ticarət üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər onların yarandığı dövrde ədalətli dəyərdəki dəyişiklikləri il üzrə mənfəət və ya zərər (maliyyə gəlirləri və ya maliyyə xərcləri kimi) aid etməklə, ədalətli dəyərlə uçota alınır. Digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərlə qeydə alınır.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. Mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyərdə göstərilən ticarət qiymətləri kağızları, derivativlər və sair maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərdə qeydə alınır. Bütün digər maliyyə alətləri, dövlət və dövlət təşkilatlarından alınmış kreditlər istisna olmaqla, əməliyyat məsrəfləri de daxil olmaqla ədalətli dəyərdə qeydə alınır. Ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə sübut edilir. Ilkin tanınma zamanı yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda yaranan mənfəət və ya zərər qeydə alınır. Ədalətli dəyər eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər cari bazar əməliyyatlarının müşahidəsi və yaxud həmin bazarlardan əldə edilən məlumatlara əsaslanan qiymətləndirmə üsulu ilə sübut edilir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("müntəzəm" alış və satışlar), Şirkətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Şirkətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduqda qeydə alınır.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Şirkət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Şirkətin maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydalari əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydalari əsas etibarilə ötürümedikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivi satış üzrə mehdudiyyətlər qoymadan əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin (və ya onun bir hissəsinin) maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınması yalnız müqavilənin şərtləri yerinə yetirildikdə, həmin müqaviləyə xitam verildikdə və ya müddəti başa çatdıqda dayandırılır.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri ilə xalis satış dəyəri arasında daha aşağı olan dəyərlə qeydə alınır. Xalis satış dəyəri işin başa çatdırılma və satış xərcləri çıxılmaqla, fəaliyyətin adı gedişində təxmin edilən satış qiymətidir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcəden məlum olan məbleğinə asan çevrile bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə meruz qalan qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, banklarda saxlanılan depozitlər və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya daha az olan tələb edilənədək qısamüddətli yüksək likvidli investisiyalar daxildir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Mehdudiyyət qoymulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Hesabat tarixində sonrakı on iki ay ərzində öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırılmış vəsaitlər digər uzunmüddətli aktivlərə daxil edilir.

Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar müəyyən edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə ödənilmək şərtlə Şirkət tərəfindən müşterilərə avans şeklinde nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Bu zaman Şirkət yaranmış sərbəst surətdə alınıb satılı bilməyən qeyri-derivativ debitor borcları üzrə alqı-satçı əməliyyatı aparmaq niyyətində olmur. Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar amortizasiya edilmiş dəyərlə eks etdirilir.

Dəyərsizleşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxılarsa və yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, yeni aktiv ilkin olaraq ədalətli dəyərdə tanınır.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Amortizasiya edilmiş dəyerlə qeydə alınan maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə ("zərər hadisəsi") neticesində yaranıqdə və bu zərər hadisəsi maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupu üzrə daxil olacaq pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğinə və vaxtına etibarlı şəkildə təxmin edile bilən təsir göstərdikdə mənfeət və ya zərərdə tanınır. Şirkət əhəmiyyəti olub-olmamasından asılı olmayaraq, fərdi şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olmadığı qənaətine gələrse, həmin aktivi analoji kredit riski xüsusiyyətlərinə malik olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və onların dəyərsizləşməsini məcmu şəkildə təhlil edir.

Maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsini müəyyən edərkən Şirkətin nəzərə aldığı əsas amillər həmin aktivin vaxtı keçməsi statusu və hər hansı girov təminatının realizasiya oluna bilməsidir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- hər-hansı ödənişin gecikdirilməsi və bu zaman gecikdirilmiş ödənişin hesablaşma sistemlərindəki gecikme ilə izah edile bilməməsi;
- qarşı tərefin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzleşməsi və bunun Şirkətin qarşı təref haqqında maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- qarşı tərefin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- qarşı tərefə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi neticesində onun ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklərin baş verməsi; və ya
- girovun dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi neticesində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Dəyərsizləşmənin məcmu şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə maliyyə aktivləri kredit riski üzrə oxşar xüsusiyyətlərə görə qruplaşdırılır. Həmin xüsusiyyətlər qiymətləndirilən aktivlərin müqavilə şərtlərinə əsasən borcalanların ödəmə qabiliyyətini təsdiqləyir ki, bu da belə aktivlərlə bağlı gelecek pul vəsaitlərinin təxmin edilməsi üçün uyğundur.

Dəyərsizləşməyə qarşı məcmu şəkildə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri qrupundakı pul vəsaitlərinin gelecek hərəketi, həmin aktivlərlə bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, keçmişdə baş vermiş zərər halları neticesində yaranacaq vaxtı keçmiş borcların həcmində dərəcələndirilmədə mövcud olan statistikaya və vaxtı keçmiş borcların geri qaytarılması nəsilə müəyyən edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyen cari şəraitin təsirini eks etdirmek və cari dövrə mövcud olmayan keçmiş hadisələrin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə, keçmiş illərin statistikası müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Amortizasiya edilmiş dəyerlə eks etdirilən dəyərsizləşmiş maliyyə aktivi ilə bağlı şərtləre yenidən baxılsara və ya bu şərtlər qarşı tərefin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklərə görə dəyişərsə, dəyərsizləşmənin uçotu şərtlərin dəyişməsindən əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. Şərtlərinə yenidən baxılmış aktivin tanınmasının dayandırılması zamanı risk və faydalar əhəmiyyətli dərəcədə dəyişərsə, yeni aktiv ədaletli dəyərlə tanınır. Bu, adətən ilkin və yeni gözlənilən nağd pul axınlarının cari dəyərləri arasında fərq əhəmiyyətli olduqda müşahidə olunur.

Aktivin balans dəyərini effektiv faiz dərəcəsile diskont edilmiş gelecek pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinə (kreditlər üzrə baş verməmiş gelecek zərərlər istisna olmaqla) bərabərəşdirmək üçün aktivlər üçün dəyərsizləşmə üzrə zərərlər ehtiyat hesablarında qeydə alınır. Girov qoyulmuş maliyyə aktivi üzrə təxmin edilən gelecek pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyərinin hesablanması girovun alınması və satılması ilə bağlı məsrəflər çıxılmadıqda, girov neticesində yarana bilən (girovun olub-olmaması ehtimal edildikdə) pul vəsaitlərinin hərəkətini eks etdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərin məbləği sonrakı dövrə baş vermiş hadisəyə görə azalırsa və həmin azalma obyektiv olaraq zərərin qeydə alınmasından sonra baş vermiş hadisəyə (məsələn, borcalanın kredit reytinginin artması kimi) aid edilərsə, əvvəl qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfeət və ya zərər hesabına yaradılmış ehtiyata düzəliş etməklə qaytarılır.

Aktivlər qaytarıla bilmədikdə, onlar aktivin və ya onun hissesinin bərpə olunması üçün bütün zəruri prosedurların tamamlanmasından və zərərin məbləğinin müəyyən edilməsindən sonra müvafiq zərər ehtiyatından silinir. Əvvəller silinmiş məbləğlərin qaytarılması il üzrə mənfeət və ya zərərdə dəyərsizləşmə üzrə zərərin azaldılması kimi uçota alınır.

3 Əsas Uçot Siyasetlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Şirkətin mülkiyyətinə keçmiş girovlar. Şirkətin mülkiyyətinə keçmiş girovlara vaxtı ötmüş kreditlərlə bağlı Şirkət tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivləri daxildir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyerde tanınır və digər aktivlərin tərkibində göstərilir və sonradan belə aktivlər üzrə uçot siyasetlərinə uyğun olaraq qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına Şirkət tərəfindən emissiya edilmiş yerli istiqrazlar və avroistiqrazlar daxildir. Şirkət buraxdığı borc qiymətli kağızlarını geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyeri ilə ödənilmiş məbləğ arasındaki fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlirlərə daxil edilir.

Əməliyyat lizinqi. Şirkət lizinq obyektinin mülkiyyət hüququ ilə bağlı risk və faydaların lizinq verəndən Şirkətə ötürülməsini nəzərdə tutmayan lizinq müqaviləsi üzrə lizinq alan qismində çıxış etdiyi hallarda, ümumi lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metoduna əsasən il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Lizinq müddəti lizinq alan tərəfindən lizinq obyektinin icarəsi haqqında imzalanmış müqavilə əsasında leğv oluna bilməyen dövr, habelə lizinq alanın elave ödənişlər etməsindən asılı olmayaraq lizinq obyektinin icarəsini artırmaq hüququna malik olduğu elave dövrlərdir (əgər lizinqalan icarə müddətinin evvelinde bu hüquq istifadə etməsinə kifayət qədər əmin olarsa).

Digər müqavilələrdə nəzərdə tutulan lizinq a) müqavilənin yerinə yetirilməsi müəyyən aktiv və ya aktivlərin istifadəsi ilə əlaqəli olduqda və b) müqavilə ilə aktivdən istifadə hüququnun ötürülməsi nəzərdə tutulduğda ayrı göstərilir.

Aktivlər əməliyyat lizinqinə verildikdə alınacaq lizinq ödənişləri lizinq müddəti ərzində düz xətt metodundan istifadə etməklə icarə gəliri kimi tanınır.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəliklərinə qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit və ya dəyişkən faiz dərecəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyerlə qeydə alınır.

Banklara ödəniləcək vəsaitlər. Banklara ödəniləcək vəsaitlər rezident qarşı təref maliyyə institutları tərəfindən Şirkətə nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi zaman qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyerlə ucotta alınır. Şirkət verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyeri ilə ödənilmiş məbləğ arasındaki fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gelir və ya xərclərə aid edilir.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilən mənfəət vergisi Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxire salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrə vergi təsiri bilavasitə sair məcmu gəlirlərdə qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, məcmu gəlirlərdə qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiye cəlb edilən mənfəət ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiye cəlb edilən mənfəət maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi beyannamelerinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda təxminini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxire salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyeri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. Ilkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əger əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiye cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxire salınmış vergi hesablanması (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla). Təxire salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcelərinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yüksəlmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcelərindən istifadə etməklə hesablanır.

Gelirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxire salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri müvəqqəti fərqlərin geri qaytarılması, kifayət qədər vergi tutulan gələcək gəlirlərin yaranması və bu gəlirlər üzrə çıxılmaların istifadə edilməsi ehtimalını nəzərə alaraq tanınır.

3 Əsas Uçot Siyasətlərinin Qısa Xülasəsi (davamı)

Təxire salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri cari vergi aktivləri və vergi öhdəliklərinin əvəzleşdirilməsi üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulan hüquq mövcud olduqda, eləcə də təxire salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri vergiye cəlb edilən eyni və ayrı-ayrı şəxslər tərefindən eyni vergi orqanına ödənilmiş vergiyə aid olduqda və bu zaman hesablaşmaları əvəzleşdirmə yolu ilə aparmaq niyyəti mövcud olduğu halda əvəzleşdiirə bilər.

Qeyri-müəyyən vergi mövqeləri. Şirkətin qeyri-müəyyən vergi mövqeləri rəhbərlik tərefindən hər bir hesabat dövrünün sonunda yenidən qiymətləndirilir. Rəhbərlik Şirkətin vergi mövqeyinə vergi orqanları tərefindən etiraz edildiyi halda, eləvə vergi öhdəliklərinin yaranmasını ehtimal etdikdə, vergi öhdəlikləri nəzərə alınmır. Bu cür qiymətləndirmə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonuna qüvvəyə minmiş vergi qanunvericiliyinin təfsirinə və bu məsələlərə dair hər hansı məhkəmə və ya digər qurumların məlum qərarlarına əsasən aparılır. Mənfəət vergisi istisna olmaqla, cərimələr, penyalar və vergilər üzrə öhdəliklər hesabat dövrünün sonunda öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan xərclərə dair rəhbərliyin ən yaxşı təxminləri əsasında tanınır.

Gelir və xərclərin uçotu. Bütün borc aletləri üzrə faiz gelirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablaşma metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gelirləri və xərclərinə müqavilə tərefləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zemanətlərin və ya girovun dəyerləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə aletinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılışdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Şirkət tərefindən alınmış komissiya haqları, Şirkətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırıldıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Şirkət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə qeydə alınan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Kreditlərin və digər borc aletlərinin vaxtında qaytarılması ilə bağlı şübhə yarandıqda, onlar bərpa edile bilən dəyərə qədər azaldılır və dəyərsizləşməni müəyyən etmək üçün gelecek pul vəsaitləri hərəkətinin diskontlaşdırılması zamanı istifadə edilən effektiv faiz dərəcəsi əsasında faiz gelirləri hesablanır.

Bütün digər komissiya gelirləri və sair gelirlər adətən tamamlanma dərəcəsində asılı olaraq hesablaşma metodu ilə qeydə alınır. Tamamlanma dərəcəsi faktiki göstərilmiş xidmətlərin ümumi göstərilməli olan xidmətlərə nisbəti kimi müəyyən edilir.

İşçi heyəti üzrə xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fondunda ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik verəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Şirkətin işçiləri tərefindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır. Şirkətin yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Segmentlər üzrə hesabat. Fealiyyət segmentləri haqqında məlumat daxili hesabat qaydalarına əsasən hazırlanır və Şirkətin fealiyyətlə bağlı qərar qəbul edən selahiyətli şəxsinə təqdim edilir. Fealiyyətlə bağlı qərar qəbul edən selahiyətli şəxs resursların bölüşdürülməsi və fealiyyət segmentlərinin qiymətləndirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Gelirləri, maliyyə nəticələri və ya aktivləri bütün segmentlərin on faizini və ya artıq hissəsini təşkil edən hesabat segmentləri ayrıca şəkildə açıklanır.

4 Uçot Siyasetinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Şirkət növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda eks etdirilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyerine təsir göstərən təxminlər və fərziyyələr irəli sürür. Həmin təxminlər və fərziyyələr müntəzəm olaraq rehberliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmcinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq esaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasetinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmcinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında eks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyerine əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə sebəb olan təxminlərə aşağıdakılardaxildir:

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər. Şirkət müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmenin mövcudluğunu müəyyən etmek üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfeət və zərər hesabatında eks etdirilməsini müəyyən edərək, Şirkət kredit portfelində fərdi kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçüle bilən azalmanı eks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmek üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür. Bu göstəricilər Şirkətin borcalanlarının ödəniş statusunda və ya Şirkətin aktivləri üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi ilə əlaqədar ölkə səviyyəsində və ya yerli iqtisadi şərtlərde mənfi dəyişikliyin olduğunu eks etdirən müşahidə edile bilən məlumatlar daxildir. Rehberlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumatlı təxminlər tətbiq edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərək istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmin və həqiqi zərərlər arasındaki hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir. Faktiki və təxminini zərərlər arasında fərqlərin 10% artması və ya azalması kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərin müvafiq olaraq 401 min AZN (2015: 310 min AZN) artmasına və ya azalmasına getirib çıxara bilər. Fərdi qaydada əhəmiyyətli olan kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərlər, kreditin ödənilməsini və müvafiq kredit üzrə girov qoyulmuş hər hansı aktivin realizasiyasını nəzərə alaraq, həmin fərdi kreditlər üzrə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə təxminlərə əsasən hesablanır. Faktiki zərərlər və pul vəsaitlərinin məbləği və müddəti arasındaki fərqlərə görə yarana bilən fərdi qaydada əhəmiyyətli olan kreditlər üzrə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında 10% artım və ya azalma olarsa, bu, müvafiq olaraq kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə zərərin 681 min AZN (2015: 300 min AZN) artmasına və ya azalmasına getirib çıxara bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Tanınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivin vergiye cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfeət vergisi məbləğlərindən ibaretdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfeət vergisi aktivin müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiye cəlb olunan gələcək menfeətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərefində hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

BMHS və vergi qanunvericiliyi arasındaki vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərdə 20% artım və ya azalma olarsa bu, 31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan il üzrə mənfeətin 11 min AZN (2015: 222 min AZN) çox və ya az olmasına getirib çıxar bilər.

Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti. Əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddətinin müəyyən edilməsi oxşar aktivlər ilə bağlı mövcud təcrübəyə əsasən peşəkar mülahizələr tətbiq etməklə aparılmışdır. Belə aktivlərlə bağlı gələcək iqtisadi faydalalar əsasən onların istifadəsi neticəsində əldə ediləcəkdir. Lakin avadanlığın texniki və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması kimi digər amillər bu aktivlərlə bağlı iqtisadi faydalaların azaldılmasına getirib çıxarırlar. Rəhbərlik aktivlərin cari texniki vəziyyətini və bu aktivlərin Şirkətə iqtisadi fayda getirəcəyi təxmin edilən dövrü nəzərə alaraq, əsas vəsaitlərin qalan faydalı istifadə müddətini müəyyən edir. Bu zaman aşağıdakı əsas amillər nəzərə alınır: (a) aktivlərin gözlənilən istifadə müddəti; (b) istismar göstəriciləri və texniki xidmət qaydalarından asılı olan gözlənilən fiziki köhnəlmə və aşınma; və (c) bazar şərtlərindəki dəyişikliklər nəticəsində avadanlığın texnoloji və kommersiya baxımından köhnəlməsi və aşınması.

5 Yeni və ya Yenidən işlənmiş Standartların və onlara dair Şəhərlərin Tətbiqi

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2016-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Şirkətə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir:

- BMHS 14, Tənzimlənən tariflər üzrə həyata keçirilən fəaliyyət ilə bağlı təxirə salınmış ödənişlər (2014-cü ilin yanvar ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Birgə fəaliyyətdə iştirak paylarının əldə edilməsi üzrə əməliyyatların uçotu – BMHS 11-ə Dəyişikliklər (6 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Amortizasiyanın hesablanması üsulları ile bağlı açıqlama - BMS 16 və BMS 38-ə dəyişikliklər (12 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Kənd təsərrüfatı: Məhsul verən bitkiler – BMS 16 və BMS 41-ə dəyişikliklər (30 iyun 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Ayrıca maliyyə hesabatlarında iştirak payı metodu – BMS 27-yə dəyişikliklər (12 avqust 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il tarixində başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- 2014-cü ildə dərc edilmiş BMHS-lərin illik təkmilləşdirilməsi (25 sentyabr 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Məlumatların açıqlanması – BMS 1-ə dəyişikliklər (2014-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Investisiya şirkətləri üçün konsolidasiya tələbi ile bağlı istisnanın tətbiqi - BMHS 10, BMHS 12 və BMS 28-ə dəyişikliklər (2014-cü ilin dekabr ayında dərc edilmişdir və 1 yanvar 2016-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

6 Yeni Uçot Qaydaları

1 yanvar 2017-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Şirkət tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyen bəzi yeni standartlar və onlara dair şəhərlər dərc olunmuşdur.

BMHS 9 "Maliyyə Alətləri: Tesnifləşdirmə və Qiymətləndirmə" (2014-cü ilin iyul ayında dəyişiklik edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın əsas fərqləri aşağıda göstərilir:

- Maliyyə aktivləri üç qiymətləndirmə kateqoriyasına təsnifləşdirilməlidir: ilkin tanınmadan sonra amortizasiya edilmiş dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər, ilkin tanınmadan sonra sair məcmu gelirlərin tərkibində ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər və mənfəet və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyərdə qiymətləndirilən aktivlər.
- Tesnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə müəssisənin biznes modelindən və müqavilədə nəzərdə tutulan nağd pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmamasından asılıdır. Əger borc aləti müvafiq vəsaitin əldə edilməsi üçün saxlanılırsa və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbine də uyğun gəlirsə, amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınır. Yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbine uyğun gələn borc alətləri həm nağd pul axınlarının əldə edilməsi, həm də satış üçün nəzərdə tutulan aktivlərdən ibarət portfelin tərkibindədirse, o zaman həmin alətlər sair məcmu gelirlərin tərkibində ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən aktivlər kimi təsnifləşdirile bilər. Tərkibində nağd pul axınları olmayan və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbine uyğun gələn maliyyə aktivləri mənfəet və ya zərərin tərkibində ədalətli dəyərdə qiymətləndirilməlidir (məsələn, törəmə maliyyə alətləri). Qeyri-törəmə alətlərin tərkibində olan törəmə maliyyə alətləri müvafiq maliyyə aktivlərində ayrıca göstərilmir və yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsi tələbinin şərtlərinə uyğunluq qiymətləndirilərkən nəzəre alınır.
- Pay alətlərinə investisiyalar hər zaman ədalətli dəyərdə qiymətləndirilir. Lakin pay aləti satış üçün nəzərdə tutulmadıqda, rehberlik ədalətli dəyərdəki dəyişiklikləri sair məcmu gelirlərin tərkibində göstərilməsi ilə bağlı dəyişilmez qərar qəbul edə bilər. Əger pay aləti satış üçün nəzərdə tutulursa, ədalətli dəyərdəki dəyişikliklər mənfəet və ya zərərdə göstəriləlidir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

- Maliyyə öhdəliklərinin təsnifleşdirilməsi və qiymətləndirilməsi ilə bağlı BMS 39-un eksər tələbləri dəyişdirilmədən BMHS 9-a köçürülmüşdür. Əsas fərqliyənən ibarətdir ki, müəssisə mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərlər qeydə alınan maliyyə öhdəliklərinin kredit risklərindəki dəyişiklikləri effektini sair məcmu gelirlərin tərkibində açıqlamalıdır.
- BMHS 9 dəyersizləşmə üzrə zərərlərin tanınması üçün yeni model təqdim edir: gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) modeli. Bu model maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibaren kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanan "Üç mərhələli" yanaşmanı nəzərdə tutur. Yeni qaydaya əsasən dəyersizləşməmiş maliyyə aktivlərinin ilkin tanınması zamanı müəssisə 12 aylıq GKZ-yə (ticarət debitor borcları üçün isə qüvvədə olduğu bütün dövr ərzində GKZ-yə) bərabər olan zərərləri birbaşa tanımmalıdır. Kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artarsa, dəyersizləşmə 12 aylıq GKZ deyil, kreditin qüvvədə olduğu bütöv müddətə uyğun GKZ əsasında qiymətlən dirilir. Bu modelə lizing və debitor borcları üzrə dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş təlimatlar da daxildir.
- Hecinq uçotunu risklərin idarə edilməsi ilə daha sıx əlaqələndirmək üçün uçot ilə bağlı tələblərə dəyişikliklər edilmişdir. Hazırda standart makrohecinq hallarının uçotunu nəzərdə tutmadığına görə, o, şirkətlərə BMHS 9-da təsvir edilən hecinqin uçotu tələblərini tətbiq etmək və BMS 39-un bütün heclərə tətbiqini davam etdirmek kimi uçot siyaseti arasında seçim imkanı verir.

Hazırda Şirkət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 15 "Müşterilər ilə müqavilələrdən yaranan gelir" (28 may 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standartın təqdim etdiyi əsas principle göre gelir mal və xidmətlər müştəriyə ötürüldüyü zaman əməliyyat qiyməti ilə tanınmalıdır. Birlikdə satılan mal və xidmətlərdən yaranan gelir hər bir mal və ya xidmət üzrə ayrıca tanınmalı, təklif edilən endirim və güzəştlər müvafiq olaraq həmin mal və xidmətlər üzrə bölüşdürülməlidir. Ödəniş hər hansı səbəbə görə dəyişərsə və bu zaman məbleğin dəyişmə riski əhəmiyyətli olmazsa, məbleğin minimal hissəsi tanınmalıdır. Müştərilər ilə müqavilələrin təmin edilməsi ilə bağlı xərclər kapitallaşdırılmalı və müqaviledən faydaların eldə edildiyi müddət ərzində amortizasiya edilməlidir. Hazırda Şirkət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

"Müşterilər ilə müqavilələrdən yaranan gelir", BMHS 15-e dəyişikliklər (12 aprel 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu düzəlişlər standartın əsas prinsiplərini dəyişdirmir və onların tətbiq olunma qaydasını izah edir. Düzəlişlər müqavilədə öhdəliyin icrasının müəyyən edilməsi (mal və ya xidmətlərin alıcıya ötürülməsi vədi); şirkətin prinsipal (mal və xidmətlərin təchizatçısı) və ya agent (təchiz olunacaq mal və ya xidmətlərin təşkil olunmasına görə cavabdeh) olub-olmamasının müəyyən edilmesi, eləcə də lisenziyanın verilməsindən eldə edilən gelirin müəyyən anda yaxud dövr ərzində tanınmasına aydınlıq getirir. Bundan başqa, düzəlişlər tələblərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı iki əlavə azadolmanın nəzərdə tutur. Bu, yeni standartı ilk dəfə tətbiq edən şirkətə uçot üzrə xərcləri və mürəkkəbliyik səviyyəsini azaltmaq imkanı verir. Hazırda Şirkət bu standarta edilmiş dəyişikliklərin onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

BMHS 16 "Lizing" (13 yanvar 2016-cı il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2019-cu il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeni standart lizingin tanınması, qiymətləndirilməsi, təqdimatı və açıqlanması ilə bağlı prinsipləri müəyyən edir. Bütün lizing müqavilələri icarənin başlangıcı tarixdən icarəyə götürən aktivdən istifadə hüququ, eləcə də müvafiq dövrlər ərzində icarə ödənişləri həyata keçirildiyi halda maliyyələşdirmə eldə etməsinə getirib çıxarır. Müvafiq olaraq, BMHS 16 lizingin BMS 17-də nəzərdə tutulduğu kimi əməliyyat və ya fəaliyyət lizingi kimi təsnifleşdirilməsini ləğv edir və bunun əvəzində icarəyə götürənlər üçün vahid uçot metodu təqdim edir. İcarəyə götürənlər aşağıdakılardan tanınmalıdır: (a) icarəyə verilən aktivin dəyərinin aşağı olduğu hallar istisna olmaqla, 12 aydan artıq müddəti olan bütün icarə müqavilələrindəki aktiv və öhdəlikləri və (b) mənfəət və zərər hesabatında icarəyə verilmiş aktivlərin icarəyə verilmiş öhdəliklər üzrə faizlərdən ayrıca amortizasiyası. BMHS 16 məhiyyət etibarilə icarəyə verən BMS 17-də nəzərdə tutulan uçot tələbini qüvvədə saxlayır. Müvafiq olaraq, icarəyə verən lizing müqavilələrini əməliyyat və ya maliyyə lizingi kimi təsnifleşdirməkdə və onları ayrıca uçota almaqda davam edir. Hazırda Şirkət yeni standartın onun maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

"Məlumatların açıqlanması" – BMS 7-yə dəyişikliklər (29 yanvar 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2017-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yeniden işlənmiş BMS 7 maliyyə fəaliyyətindən yaranan öhdəliklərin hərəkətinin üzləşdirilməsi ilə bağlı məlumatın açıqlanmasını tələb edir. Şirkət bu məlumatı 2017-ci ilin maliyyə hesabatlarında açıqlayacaqdır.

Qəbul edildikdən sonra aşağıdakı digər yeni uçot qaydalarının Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyəti təsiri gözlənilmir:

- Investor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi - BMHS 10 və BMS 28-ə dəyişikliklər (11 sentyabr 2014-cü il tarixində dərc edilmişdir və BMUŞŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixde və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Reallaşdırılmamış zərərlər üzrə təxire salınmış vergi aktivlərinin tanınması, BMS 12-yə dəyişikliklər (19 yanvar 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2017-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Sehm əsasında ödənişlər, BMHS 2-yə dəyişikliklər (20 iyun 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- "Maliyyə aletləri" BMHS 9-un tətbiqi və BMHS 4 "Sığorta müqavilələri" - BMHS 4-ə dəyişikliklər (12 sentyabr 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və yanaşmadan asılı olaraq: müvəqqəti azadolma metodunu seçən müəssisələr üçün 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir; birgə tətbiq yanaşmasını seçən müəssisələr üçün müəssisə BMHS 9-u ilk dəfə tətbiq etdiyi ildən qüvvəyə minir).
- 2014-2016-ci illər üzrə BMHS-lərin illik tekniləşdirilməsi (8 dekabr 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və BMHS 12-yə edilmiş dəyişikliklərin tətbiqi üçün 1 yanvar 2017-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir, BMHS 1 və BMS 28-ə edilmiş dəyişikliklərin tətbiqi üçün isə 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- BMHŞK 22 - Xarici valyutada əməliyyatlar və qabaqcadan ödənişlər (8 dekabr 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).
- Investisiya mülkiyyetinə/mülkiyyətindən köçürmələr, BMS 40-a dəyişikliklər (8 dekabr 2016-ci il tarixində dərc edilmişdir və 1 yanvar 2018-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir).

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı təqdirdə, yeni standartlar və şərhlərin Şirkətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

7 Pul Vəsaitləri və onların Ekvivalentləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Nağd pul	10	36
Banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	2,005	4,007
Digər banklardakı ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan müddətli depozitlər	-	2,362
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,015	6,405

"Fitch" reyting agentliyinin reytinginə əsasən müxbir hesablar və banklardakı overnayt depozitlərin kredit keyfiyyətine görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş		
- BB-	1,593	970
- B	88	4,225
- Reytingqsız	324	1,175
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,005	6,369

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 23-cü Qeyddə göstərilir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	16,152	14,359
Fiziki şəxslərə verilmiş ticarət kreditləri	8,540	15,513
Fiziki şəxslərə verilmiş xidmet və istehsal kreditləri	2,947	4,835
Fiziki şəxslərə verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri	774	1,963
Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	217	6,886
Fiziki şəxslərə verilmiş digər kreditlər	2,405	3,283
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(10,829)	(6,100)
Cəmi müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	20,206	40,739

2016-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İpoteka kreditləri	Ticarət kreditləri	İstehlak kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2016-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,037	2,650	1,121	855	437	6,100
II ərzində ehtiyatın yaradılması	(695)	4,013	3,547	1,268	1,231	9,364
II ərzində silinmiş ümidsiz borclar	(234)	(2,653)	(518)	(740)	(873)	(5,018)
Ümidsiz borcların bərpası	2	-	50	-	331	383
31 dekabr 2016-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	110	4,010	4,200	1,383	1,126	10,829

2015-ci il ərzində kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İpoteka kreditləri	Ticarət kreditləri	İstehlak kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2015-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	23	445	188	45	43	744
II ərzində ehtiyatın yaradılması	1,014	2,624	1,057	981	532	6,208
II ərzində silinmiş ümidsiz borclar	-	(500)	(137)	(171)	(138)	(946)
Ümidsiz borcların bərpası	-	81	13	-	-	94
31 dekabr 2015-ci il tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	1,037	2,650	1,121	855	437	6,100

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə konsentrasiyası aşağıdakı kimidir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2016		31 dekabr 2015	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslər				
- istehlak kreditləri	16,152	52%	14,359	31%
- ticaret kreditləri	8,540	28%	15,513	33%
- xidmət və istehsal	2,947	9%	4,835	10%
- kənd təsərrüfatı kreditləri	774	2%	1,963	4%
- ipoteka kreditləri	217	1%	6,886	15%
- digər kreditlər	2,405	8%	3,283	7%
Cəmi fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	31,035	100%	46,839	100%
Cəmi müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)				
	31,035	100%	46,839	100%

31 dekabr 2016-ci il tarixinə Şirkətin kredit portfelində hər birinin ümumi kredit qalığı 8,270 min AZN olan 50 borcalanı olmuşdur ki, bu da ümumi kredit portfelinin 27%-ni təşkil etmişdir (31 dekabr 2015: Şirkətin kredit portfelində hər birinin ümumi kredit qalığı 8,494 min AZN olan 50 borcalanı olmuşdur ki, bu da ümumi kredit portfelinin 18%-ni təşkil etmişdir).

31 dekabr 2016-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ticaret kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
Təminatsız kreditlər							
Girovla təmin edilmiş kreditlər:							
- yaşayış sahəsi	65	5	9	20	9,244	195	9,538
- daşınan əmlak	7,461	174	140	2,632	6451	1,705	18,563
	1,014	595	68	295	457	505	2,934
Cəmi müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8,540	774	217	2,947	16,152	2,405	31,035

31 dekabr 2015-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	Ticaret kreditləri	Kənd təsərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmət və istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
Təminatsız kreditlər							
Girovla təmin edilmiş kreditlər:							
- yaşayış sahəsi	928	35	-	275	12,519	408	14,165
- daşınan əmlak	7,565	264	6,886	2,524	775	2,488	20,502
	7,020	1,664	-	2,036	1,065	387	12,172
Cəmi müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	15,513	1,963	6,886	4,835	14,359	3,283	46,839

Daşınan əmlak əsasən avadanlıqlar, avtomobillər, mal-material ehtiyatları və müşterilərin şəxsi eşyalarından ibarətdir. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2016-cı il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədveldə göstərilir:

	Ticaret kreditləri	Kend təsərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmet ve istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>							
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş							
- İki ildən çox kredit tarixçəsinə malik olan iri borcalanlar	1,668	-	-	464	1,154	248	3,534
- İri yeni borcalanlar	399	-	-	111	248	20	778
- Orta həcmli borcalanlar	331	94	-	92	853	202	1,572
- Kiçik həcmli borcalanlar	1,001	348	93	286	8,821	672	11,221
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	3,399	442	93	953	11,076	1,142	17,105
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş							
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	391	22	-	109	390	94	1,006
- ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	238	15	3	68	369	17	710
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	629	37	3	177	759	111	1,716
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)							
- ödənişi 30 gündən az gecikdirilmiş	426	4	-	118	447	59	1,054
- ödənişi 30-90 gün gecikdirilmiş	756	44	-	210	189	219	1,418
- ödənişi 91-180 gün gecikdirilmiş	385	54	2	107	1,235	98	1,881
- ödənişi 181-360 gün gecikdirilmiş	1,319	146	40	745	1,766	493	4,509
- ödənişi 360 gündən artıq gecikdirilmiş	1,626	47	79	637	680	283	3,352
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	4,512	295	121	1,817	4,317	1,152	12,214
Kreditlərin ümumi balans dəyeri	8,540	774	217	2,947	16,152	2,405	31,035
Deyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(3,744)	(266)	(110)	(1,383)	(4,200)	(1,126)	(10,829)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,796	508	107	1,564	11,952	1,279	20,206

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	Ticarət kreditləri	Kənd tesərrüfatı kreditləri	İpoteka kreditləri	Xidmət ve istehsal kreditləri	İstehlak kreditləri	Diger	Cəmi
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş							
- İki ildən çox kredit tarixçesinə malik olan iri borcalanlar	3,989	-	3,129	1,376	65	454	9,013
- İri yeni borcalanlar	496	-	304	138	-	52	990
- Orta həcmli kreditlər	549	120	1,362	196	277	384	2,888
- Kiçik həcmli kreditlər	4,602	1,511	729	1,364	12,532	1,436	22,174
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	9,636	1,631	5,524	3,074	12,874	2,326	35,065
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş							
- Ödenisi 30 gündən az gecikdirilmiş	1,378	61	545	386	522	538	3,430
- Ödenisi 30-90 gün gecikdirilmiş	1,057	76	107	300	299	243	2,082
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	2,435	137	652	686	821	781	5,512
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)							
- Ödenisi 30 gündən az gecikdirilmiş	1,217	44	505	431	206	83	2,486
- Ödenisi 30-90 gün gecikdirilmiş	759	-	83	211	75	76	1,204
- Ödenisi 91-180 gün gecikdirilmiş	414	98	-	120	162	7	801
- Ödenisi 181-360 gün gecikdirilmiş	993	53	122	296	216	10	1,690
- Ödenisi 360 gündən artıq gecikdirilmiş	59	-	-	17	5	-	81
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər (ümumi məbləğ)	3,442	195	710	1,075	664	176	6,262
Kreditlərin ümumi balans dəyeri	15,513	1,963	6,886	4,835	14,359	3,283	46,839
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla	(2,650)	(104)	(1,037)	(855)	(1,121)	(333)	(6,100)
Cəmi müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	12,863	1,859	5,849	3,980	13,238	2,950	40,739

8 Müşterilərə Verilmiş Kreditlər və Avanslar (davamı)

Şirkət BMS 39, Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi Standartında nəzərdə tutulan portfel üzrə ehtiyatın yaradılması metodologiyasını tətbiq etmiş və baş vermiş, lakin hesabat dövrünün sonuna heç bir fərdi kredit üzrə spesifik olaraq müəyyən edilməmiş dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat yaratmışdır. Şirkətin siyaseti kreditin dəyərsizləşməsinə dair spesifik olaraq obyektiv dəlil müəyyən edilməyənə qədər hər bir krediti "vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş" kateqoriyasına təsnifləşdirməkdir. Bu siyaset və portfelin dəyərsizləşməsi metodologiyasının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ümumi məbləğindən artıq olmuşdur. Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat kollektiv və fərdi kreditlər üçün yaradılmışdır.

Kreditin dəyərsizləşməsini müəyyən edərkən Şirkətin nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtinin keçməsi statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanıdır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədveldə fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Təminatın maliyyə təsiri təminatın dəyərini aşağıdakı aktivlər üçün ayrıca olaraq açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdırın digər tədbirləri aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər ("dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər") və (ii) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini yaxşılaşdırın digər tədbirləri aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər ("kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər").

31 dekabr 2016-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər		Kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Fiziki şəxslərə verilmiş ticarət kreditləri	4,702	63,407	94	31
Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	91	1,172	16	8
Fiziki şəxslərə verilmiş xidmət və istehsal kreditləri	1,536	18,899	28	9
Fiziki şəxslərə verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri	419	3,301	89	39
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	4,190	26,364	7,762	39
Fiziki şəxslərə verilmiş digər kreditlər	985	9,099	294	74

31 dekabr 2015-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Dəyərindən artıq təmin edilmiş aktivlər		Kifayət qədər təmin edilməmiş aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Fiziki şəxslərə verilmiş ticaret kreditləri	10,745	57,734	2,118	515
Fiziki şəxslərə verilmiş ipoteka kreditləri	5,690	14,010	159	132
Fiziki şəxslərə verilmiş xidmət və istehsal kreditləri	3,363	17,029	617	150
Fiziki şəxslərə verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri	1,065	2,767	794	281
Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	869	4,743	12,369	131
Fiziki şəxslərə verilmiş digər kreditlər	2,312	8,507	638	90

31 dekabr 2016 və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 23-cü Qeyddə göstərilir. Əlaqəli tərefərlərə əməliyyatlar haqqında məlumat 29-cu Qeyddə açıqlanır.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar eyni zamanda Şirkətin borc öhdəlikləri üçün təminat qoyulmuşdur.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

9	Əsas Vəsaitlər və Qeyri-Maddi Aktivlər	Qeyd	İcərdəki əmlakın yaxşılaşdırılması	Ofis və kompüter avadanlığı	Mebel	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi əsas vəsaitlər	Program təminatı və lisenziyalar	Cəmi
	<i>Min Azərbaycan manati ilə</i>								
	1 yanvar 2015-ci il tarixinə ilkən dəyər Yığılmış amortizasiya		446 (427)	427 (323)	147 (78)	52 (18)	1,072 (846)	75 (28)	1,147 (874)
	1 yanvar 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	19	104	69	34	226	47	273	
	Əlavələr	-	89	21	27	137 (8)	89	226 (8)	
	Silinmələr	-	-	-	4	-	-	-	4
	Silinmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	(5)	(32)	(15)	(11)	(63)	(16)		(79)
	Amortizasiya xərci	20							
	31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	14	161	75	46	296	120	416	
	31 dekabr 2015-ci il tarixinə ilkən dəyər Yığılmış amortizasiya		446 (432)	516 (355)	168 (93)	71 (25)	1,201 (905)	164 (44)	1,365 (949)
	31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	14	161	75	46	296	120	416	
	Əlavələr	-	20	6	-	26 (128)	34	60 (128)	
	Silinmələr	-	(114)	(14)	-	119 (85)	-	-	
	Silinmiş aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya	(14)	109 (44)	10 (14)	(13)	(38)	(38)		119 (123)
	Amortizasiya xərci	20							
	31 dekabr 2016-ci il tarixinə balans dəyəri	-	132	63	33	228	116	344	
	31 dekabr 2016-ci il tarixinə ilkən dəyər Yığılmış amortizasiya		446 (446)	422 (290)	160 (97)	71 (38)	1,099 (871)	198 (82)	1,297 (953)
	31 dekabr 2016-ci il tarixinə balans dəyəri	-	132	63	33	228	116	344	

31 dekabr 2016-ci il tarixinə qeyri-maddi aktivlər əsasən bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsində istifadə olunan məlumat bazası üçün program təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

10 Digər Maliyyə Aktivləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	1,771	-
Digər maliyyə aktivləri	118	37
Cəmi digər maliyyə aktivləri	1,889	37

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri Şirkətin "Paşa Bank" ASC-dən götürdüyü kreditin əvəzində yerləşdirilmiş müxbir hesab üzrə qalıqları eks etdirir. Şirkət 27 dekabr 2018-ci il tarixindək öz fəaliyyətini maliyyələşdirmək məqsədilə bu vəsaitlərdən istifadə edə bilməz.

11 Digər Aktivlər

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Sair cari aktivlər:		
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	47	47
Cəmi sair cari aktivlər	47	47
Sair uzunmüddətli aktivlər:		
Əsas vəsaitlər üzrə qabaqcadan ödənişlər	19	10
Şirkətin mülkiyyətinə keçmiş girovlar	400	201
Cəmi sair uzunmüddətli aktivlər	419	211
Cəmi digər aktivlər	466	258

12 Banklara Ödəniləcək Vəsaitlər

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Paşa Bank ASC-dən götürülmüş kreditlər	2,022	1,647
Cəmi banklara ödəniləcək vəsaitlər	2,022	1,647

31 dekabr 2016-ci il tarixinə banklara ödəniləcək vəsaitlər 2016-ci ilin dekabr ayında "Paşa Bank" ASC-dən ödəmə tarixi 2018-ci ilin dekabr ayında başa çatan, illik 18% faiz dərəcəsi ilə götürülmüş 1,650 min AZN və ödəmə tarixi 2017-ci ilin avqust ayında başa çatan, illik 15% faiz dərəcəsi ilə götürülmüş 432 min AZN məbləğində kreditlərdən ibarətdir (2015: müvafiq olaraq illik faiz dərəcəsi 15% və 20% olmaqla, 1,000 min AZN və 647 min AZN məbləğində kredit).

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

13 Müddətli Borc Öhdəlikləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
OPIC-dən alınmış borc vəsaitləri	9,980	10,694
AYIB-dən alınmış borc vəsaitləri	-	4,067
Triple Jump-dən alınmış borc vəsaitləri	-	3,892
Qara Deniz Ticarət və İnkışaf Bankından (QDTİB) alınmış borc vəsaitləri	-	2,494
Credit Suisse-dən alınmış borc vəsaitləri	-	2,337
Microvest-dən alınmış borc vəsaitləri	-	1,559
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	29	355
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	10,009	25,398

Yuxarıda göstərilən borc vəsaitləri 31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə əsas məbləğ və kreditlərin verilməsinə görə texire salınmış komissiya haqlarından ibarətdir.

2010-cu ildə Şirkət OPIC-dən 15 iyun 2021-ci il tarixinədək 12,000 min ABŞ dolları (9,641 min AZN) məbləğində borc vəsaitinin alınmasına dair kredit müqaviləsi imzalılmışdır. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan borc vəsaitləri üzrə qalıq 9,980 min AZN (2015: 10,694 min AZN) təşkil etmişdir. Şirkət OPIC-dən alınmış borc vəsaitlərinin müqabilində öz kredit portfelinin 10,837 min AZN-lıq hissəsini girov qoymuşdur. Şirkətin yuxarıda qeyd olunan kredit müqavilələrində nezərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməsi tələb edilir.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixində başa çatan illər üzrə borc vəsaitləri üzrə faiz dərəcələri bazar faiz dərəcələrinə uyğun olmuşdur.

31 dekabr 2016 və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə müddətli borc öhdəliklərinin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədaletli dəyərinə bərabər olmuşdur.

Müddətli borc öhdəliklərinin coğrafi, valyuta, eləcə də ödəmə müddətləri və faiz dərəcələri üzrə təhlili 23-cü Qeyddə göstərilir.

31 dekabr 2016-ci il tarixinə Şirkət Overseas Private Investment Corporation (OPIC) ilə bağlanmış kredit müqaviləsində nezərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməmişdir. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə xüsusi maliyyə şərtləri pozulmuş borc öhdəliyinin balans dəyəri 10,009 min AZN (2015: 25,398 min AZN) təşkil etmişdir. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə Şirkət yuxarıda qeyd olunan pozuntuya görə ona qarşı sanksiyaların tətbiq edilməyecəyi barədə rəsmi məktub əldə etməmişdir. Şirkət OPIC-dən 1 iyul 2016 - 31 dekabr 2016-ci il tarixinə qədər olan dövr üçün ona qarşı sanksiyaların tətbiq edilməyecəyi barədə rəsmi məktubu 6 aprel 2017-ci il tarixində əldə etmişdir. Həmin məktubda OPIC xüsusi maliyyə şərtlərinə dəyişikliklər etmişdir. Bu dəyişikliklər 1 yanvar 2017 – 21 oktyabr 2019-cu il tarixinə qədər olan dövrü əhatə edir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının imzalandığı tarixe Şirkət digər xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etmişdir (pozulmuş xüsusi maliyyə şərtləri haqqında 26-ci Qeydə baxın).

31 dekabr 2016-ci il tarixinə yuxarıda qeyd olunan borc öhdəlikləri maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətləri üzrə təhlili cədvəlinde (Qeyd 23) “ödənişi 3 ayadək gözlənilən” kateqoriyasında göstərilmişdir.

14 Korporativ İstiqrazlar

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Yerli bazarda buraxılmış istiqrazlar	-	3,055
Cəmi korporativ istiqrazlar	-	3,055

31 dekabr 2016-ci il tarixinə Şirkətin Bakı Fond Birjasında manatla buraxılmış korporativ istiqrazları olmamışdır (2015: 3,055 min AZN).

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

15 Avroistiqrazlar

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
Avrodollar	7,109	7,948
Cəmi buraxılmış avroistiqrazlar	7,109	7,948

2015-ci ildə Gürcüstan Fond Birjasında buraxılmış avroistiqrazlar 2016-ci ilin iyul və oktyabr aylarında tam ödənilmişdir. 2016-ci ildə iki hissədə buraxılmış 4,000 min ABŞ dolları məbləğində avroistiqrazlar şərtlərə cavab verən alicilara satılmışdır. Birinci hissənin illik gelirliyi 8%, ödəniş tarixi 2019-cu il may və hər 10 istiqrazın nominal dəyeri 100,000 ABŞ dolları təşkil edir. İkinci hissənin illik gelirliyi 7.8%, ödəniş tarixi 2018-ci ilin avqust və hər 300 istiqrazın nominal dəyeri 10,000 ABŞ dolları təşkil edir. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə istiqrazlar üzrə qalıq 7,109 min AZN (2015: 7,948 min AZN) olmuşdur. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə həmin maliyyə öhdəlikləri əsas borc məbləğindən və hesablanmış ödəniləcək faizlərdən ibarətdir.

16 Subordinasiyalı Borc Öhdəliyi

Şirkətin Baş Müəssisəsi olan "TBC Bank"-dan götürülmüş 3,552 min AZN (2015: sıfır) məbləğində subordinasiyalı borc öhdəliyi üzrə illik faiz dərəcəsi 12% və ABŞ dolları ilə 6 aylıq LIBOR təşkil edir, ödəniş tarixi isə 2019-cu il oktyabr ayında başa çatır. Bu borc öhdəliyi üzrə təminat alınmır. Şirkət ləğv edilecəyi halda subordinasiyalı borc öhdəliyi bütün digər kreditorların tələbləri yerinə yetirildikdən sonra ödənilir.

17 Digər Öhdəliklər

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
İşçilərə ödəniləcək məbləğlər	202	172
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	37	74
Hesablanmış digər öhdəliklər	52	34
Cəmi digər öhdəliklər	291	280

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Şirkətin bütün digər öhdəlikləri cari öhdəliklər kimi təsnifləşdirilmişdir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

18 Nizamname Kapitalı

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Nizamnamə kapitalı</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2015-ci il	8,453	8,453
31 dekabr 2015-ci il	8,453	8,453
31 dekabr 2016-ci il	8,453	8,453

2007-ci ilin dekabr ayında Gürcüstanın ən böyük kommersiya banklarından biri olan "TBC Bank" Səhmdar Cəmiyyəti Şirkətə 6,424 min AZN məbləğində kapital qoyuluşu etmişdir.

Nizamname kapitalının restrukturizasiyası neticəsində Şirkətin sehmlerinin 75%-i "TBC Bank"a, 25%-i isə "Enclude LTD" (keçmiş adı ShoreBank International) şirkətinə məxsus olmuşdur. 2016 və 2015-ci illər ərzində Şirkətin təsdiqlənmiş nizamnamə kapitalında dəyişiklik olmamışdır.

19 Faiz Gelirləri və Xərcləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
Faiz gelirləri		
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8,203	9,036
Banklardakı müxbir hesablar və overnaty depozitlər	96	21
Cəmi faiz gelirləri	8,299	9,057
Faiz xərcləri		
Müddəli borc öhdəlikləri	1,748	1,708
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	775	763
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	155	25
Cəmi faiz xərcləri	2,678	2,496
Xalis faiz gelirləri	5,621	6,561

20 İnzibati və sair Əməliyyat Xərcləri

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
İşçi heyəti üzrə xərclər	2,229	2,495
İcare xərcləri	351	430
İl üzrə amortizasiya xərci	123	79
Reklam və marketing xidmətləri	101	131
Rabitə xidmətləri	97	96
Peşəkar xidmətlər	96	135
Diger	331	276
Cəmi inzibati və sair əməliyyat xərcləri	3,328	3,642

İşçi heyəti üzrə xərclərə 352 min AZN (2015: 393 min AZN) məbləğində sosial siğorta ödənişləri daxildir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

21 Mənfəət Vergisi

Mənfəət vergisi xərci aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
Cari il üzrə vergi xərci Təxirə salınmış vergi krediti	583 54	509 (1,110)
İl üzrə mənfəət vergisi xərci/(krediti)	637	(601)

Şirkətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% (2015: 20%) təşkil edir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzləşdirilməsi aşağıda göstərilir.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	2016	2015
BMHS-ə əsasən vergidən əvvəlki zərər	(7,086)	(3,095)
Qanunvericiliyə müəyyən edilmiş dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi krediti (2015: 20%; 2014: 20%)	(1,417)	(619)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	125	18
- Tanınmamış digər potensial təxirə salınmış vergi aktivləri	1,929	-
İl üzrə mənfəət vergisi xərci/(krediti)	637	(601)

BMHS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındaki fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyeri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2015: 20%) dərəcəsində qeydə alınır.

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2015	Mənfəət və ya zərər (xərc)/gəlir kimi yazılmışdır	31 dekabr 2016
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Əsas vəsaitlər	6	-	6
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1,300	(54)	1,246
Digər öhdəliklər	21	-	21
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi	1,327	(54)	1,273

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	31 dekabr 2014	Mənfəət və ya zərər (xərc)/gəlir kimi yazılmışdır	31 dekabr 2015
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlərin vergi effekti			
Əsas vəsaitlər	23	(17)	6
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	176	1,124	1,300
Digər öhdəliklər	18	3	21
Təxirə salınmış xalis vergi aktivi	217	1,110	1,327

22 Seqmetlər üzrə Təhlil

Fəaliyyətə bağlı qərar qəbul etmək selahiyəetine malik olan İdarə Heyəti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi və resursların bölüşdürülməsi məqsədile Şirkətin daxili hesabatlarını nəzərdən keçirir. Həmin hesabatlara əsasən müəyyən edilmiş fəaliyyət seqmentləri aşağıda göstərilir:

(a) Hesabat seqmentinin gəlir mənbəyi olan məhsul və xidmətlərin təsviri

İstehlak kreditləri – Şirkətin bütün fərdi müştərilərinə verilmiş kreditlərdir

Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri – Mikro, kiçik və orta biznes kreditləridir

İdarə Heyəti fəaliyyət seqmentləri üzrə maliyyə nəticələrini vergidən əvvəl düzəliş edilmiş mənfəətin hesablanmasına əsasən müəyyən edir. İdarə Heyətinə təqdim edilmiş digər məlumatlar aşağıdakı müvafiq üzləşdirmədə göstərilən maddələr istisna olmaqla, hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən qaydaya uyğun olaraq qiymətləndirilir.

(b) Hesabat seqmentlərinin müəyyən edilməsi üçün rəhbərliyin istifadə etdiyi amillər

İdarə Heyəti tərəfindən təhlil edilən seqmentlər üzrə maliyyə məlumatlarına müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar daxildir. Belə maliyyə məlumatları rəhbərliyə təqdim edilən daxili seqmentlər üzrə təhlil ilə qismən uyğun gəlir. Beleliklə, fəaliyyət seqmentlərinin əsasını təşkil etməli olan qismən uyğun gələn maliyyə məlumatlarını müəyyən edərkən rəhbərlik BMHS 8, Fəaliyyət Seqmentləri standartının əsas prinsiplərini tətbiq etmişdir.

(c) Fəaliyyət seqmentləri üzrə mənfəət və ya zərərin, aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi

İdarə Heyəti Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmış maliyyə məlumatlarını (seqmentlər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət vergisindən başqa) nəzərdən keçirir.

İdarə Heyəti seqmentlər üzrə fəaliyyət nəticələrini vergidən əvvəlki mənfəətə əsasən qiymətləndirir.

TBC Kredit MMC
31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə hesabatlarına qeydlər

22 Seqmetlər üzrə Təhlil (davamı)

(d) Hesabat seqmentləri üzrə mənfeət və ya zərər, aktiv və öhdəliklər haqqında məlumat

31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
2016			
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gəlirlər:			
- Faiz gəliri – Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,142	4,061	8,203
- Faiz gəliri – Banklardakı müxbir hesablar və overnatyv depozitlər	49	47	96
Faiz gəliri	4,191	4,108	8,299
- Faiz xərci – Müddətli borc öhdəlikləri	(1,381)	(367)	(1,748)
- Faiz xərci – Buraxılmış borc qiymətli kazğızlar	(612)	(163)	(775)
- Faiz xərci – Banklara ödəniləcək vesaitlər	(122)	(33)	(155)
Faiz xərci	(2,115)	(563)	(2,678)
Xalis faiz gəliri	2,076	3,545	5,621
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(7,398)	(1,966)	(9,364)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonraki xalis faiz gəliri	(5,322)	1,579	(3,743)
- Haqq ve komissiya xərcləri	(113)	(30)	(143)
- Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gelir	73	19	92
- Sair əməliyyat gəlirləri	28	8	36
- İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	(2,532)	(673)	(3,205)
- Amortizasiya xərcləri	(97)	(26)	(123)
Vergidən əvvəlki zərər	(7,963)	877	(7,086)
Mənfeət vergisi xərci	(503)	(134)	(637)
İl üzrə zərər	(8,466)	743	(7,723)

31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan il üzrə müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləğinin hesabat seqmentləri arasında bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği			
	15,712	15,323	31,035

22 Seqmetlər üzrə Təhlil (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üzrə hesabat seqmentləri haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
2015			
Üçüncü tərəflərdən əldə edilmiş gelirlər:			
- Faiz gəliri – Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	4,037	4,999	9,036
- Faiz gəliri – Banklardakı müxbir hesablar və overnayt depozitlər	9	12	21
Faiz gəliri	4,046	5,011	9,057
- Faiz xərci – Müddətli borc öhdəlikləri	(763)	(945)	(1,708)
- Faiz xərci – Buraxılmış borc qiymətləri kazğızlar	(341)	(422)	(763)
- Faiz xərci – Banklara ödəniləcək vəsaitlər	(11)	(14)	(25)
Faiz xərci	(1,115)	(1,381)	(2,496)
Xalis faiz gəliri (ehtiyat ayırmalarından əvvəl)	2,931	3,630	6,561
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(2,774)	(3,434)	(6,208)
Kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonrakı xalis faiz gəliri	157	196	353
- Haqq və komissiya xərcləri	(23)	(28)	(51)
- Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir	103	127	230
- Sair eməliyyat gəlirləri	7	8	15
- İnzibati və sair eməliyyat xərcləri	(1,592)	(1,971)	(3,563)
- Amortizasiya xərcləri	(35)	(44)	(79)
Vergidən əvvəlki zərər	(1,383)	(1,712)	(3,095)
Mənfəət vergisi krediti	269	332	601
İl üzrə zərər	(1,114)	(1,380)	(2,494)

31 dekabr 2015-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbleğinin hesabat seqmentləri arasında bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	İstehlak kreditləri	Mikro, kiçik və orta biznes kreditləri	Cəmi
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbleği			
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbleği	20,927	25,912	46,839

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi

Şirkət daxilində risklərin idarə edilməsi funksiyası maliyyə, əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinə bazar riski (o cümlədən valyuta riski, faiz dərəcəsi riski və digər qiymət riskləri), kredit riski və likvidlik riski daxildir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitləre riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparan bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Şirkət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Şirkətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarırlar.

Şirkətin İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənmiş Kredit Siyasetine uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə bəzi limitlər müəyyən edilmişdir. Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər.

Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti her rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlər yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif əvvəlcə Kredit Komitesi, sonra isə İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

Kredit Əməliyyatları və Hesabatlı Departamenti müntəzəm olaraq bütün limitləre riayət edilməsinə nəzarət edir və bəzi limitlər (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) hər hansı yeni kreditin verilməsindən əvvəl yoxlanılır.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Şirkətin əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasında baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir. Risklərin İdarə Edilməsi Komitesi və Kredit Komitəsi müntəzəm olaraq yüksər və Kredit Komitəsi ən azı ayda bir dəfə İdarəetmə Komitəsinə hesabat verir. Bu komitələr aktivlərin idarə edilməsi üzrə Şirkətin daxili siyasetinə uyğun olaraq risklərin maksimum səviyyəsi ilə bağlı vəzifələri və təlimatları aydın şəkildə müəyyən edir.

Şirkətdə risklərin idarə edilməsi funksiyası Şirkətin Müşahidə Şurası və bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir. Bu funksiya aşağıdakıların müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çerçivəsində nəzəret edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Şirkətin daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerine yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzəret edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

Şirkət məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fealiyyət seqmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzəret edir. Bu cür risklərə Kredit Komitəsi kimi Şirkətin müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzəret olunur. Belə risklərə həmçinin İdarəetmə Komitəsi tərəfindən hər ay nəzəret olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların tekniləşdirilməsi məqsədile il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq İdarə Heyəti tərəfindən təsdiqlənir.

Şirkət tərəfindən aşağıdakı sub-limitlər tətbiq edilir:

- (1) bir borcalanın və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin məbləği kredit tələblərinin təminatının bazar dəyəri bu kredit tələbinin məbləğinin 100 faizindən az olmadığı halda Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən çox olmamalıdır.
- (2) əlaqəli tərəflərə verilmiş kredit tələblərinin məbləği Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən çox olmamalıdır.

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkətin kredit siyaseti kreditlərin verilməsi prosesine cəlb olunan Şirkətin hər bir əməkdaşının vəzifə ve səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Şirkətin tətbiq etdiyi reyting sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Şirkətin Kredit Siyasetində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Şirkətin Rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kredit Komitəsinin Siyasetinə uyğun olaraq maksimal kredit mebleği və ya "əlaqəli şirkətlər qrupuna verilmiş kreditlər" məcmu kapitalın 10 faizinə qədər olmalıdır. Müstəsna hallarda kredit risklerinin maksimal miqdarı Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən çox ola bilər, lakin əlavə 5%-dən (məcmu kapitalın 15%-dən) yuxarı ola bilməz. Bu cür kreditlər qənaətbəxş kredit tarixçəsinə, yüksək ödəmə qabiliyyətinə və qənaətbəxş maliyyə-təsərrüfat göstəricilərinə malik olan uzunmüddəti borcalanlara verilir. Şirkətin iyirmi iri borcalanına verilmiş kreditlər üzrə risklərin yol verilən maksimal miqdarı cəmi portfelin 20 faizindən çox olmamalıdır. Kredit Komitəsi 500 min ABŞ Dolları məbleğinə qədər kreditləri təsdiqləmək səlahiyyətinə malikdir. Bu məbleğdən yuxarı olan kredit limitləri və həmin limitdən yuxarı olan məcmu kredit riskleri ilə bağlı qərar TBC Bankın Risklərin idarə Edilməsi Departamenti tərəfindən təsdiqlənməlidir.

Kreditlərin verilməsindən əvvəl Şirkət potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyerinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Şirkətdə kreditlərin monitorinqi prosesi müxtəlif mərhələlərdə ayrı-ayrı departamentlər tərəfindən həyata keçirilir.

Kreditlərin ödənişi gecikdirilmədikdə, kredit mütəxəssisləri həmin kreditlər üzrə müvafiq portfellərin monitorinqini aparır və proses Nezərat Departamenti tərəfindən idarə olunur. Nezərat departamenti, həmçinin portfələ ayrıca olaraq nəzarət edir və en azı ilde bir dəfə hər bir kreditin monitorinqini aparr. Girovla təmin edilmiş kreditlərin monitorinqi filiallar tərəfindən en azı ilde bir dəfə aparılmalıdır və bu prosesə Nezərat departamenti nəzarət etməlidir. Monitorinqin nəticələrinə dair hesabatı baxılmaq və təhlil olunmaq üçün Risklərin idarə Edilməsi Departamenti təqdim edilir.

Ödənişi gecikdirilmiş kreditlərə kredit mütəxəssisleri və Problemli Kreditlər Departamenti tərəfindən nəzarət olunur.

Müşteri kredit üzrə ödənişləri tez-tez, lakin qısa müddət üçün (20 gün) gecikdirərsə, kredit mütəxəssisi həmin müştəriye ödəniş tarixinə qədər zəng etməlidir. Kredit üzrə ödəniş 20 gün gecikdirirərsə, kredit mütəxəssisi hesabat hazırlamalı və Kredit Komitəsinə təqdim etməlidir. Bu prosesə Problemli Kreditlər Şöbəsi tərəfindən nəzəret olunur. Kredit üzrə ödəniş 45 gün gecikdirilərsə, kreditlər Problemli Kreditlər Şöbəsinə ötürülür və bütün qərarlar Kredit Komitəsi tərəfindən qəbul olunur. Kreditlər Problemli Kreditlər Şöbəsinə ötürüldükdən sonra müştəri 90 gün ərzində ödəniş etmədikdə, kredit baxılmaq üçün hüquq şöbəsinə ötürülür.

Girovun qiymətləndirilməsi müstəqil peşəkar şirkət tərəfindən aparılır.

Problemli kreditlər ilə iş

Şirkət statusu əhəmiyyətli dərəcədə pisleşmiş kreditlər üzrə ciddi qaydalar müəyyən edən "Problemli Kreditlər Şöbəsi" adlı yeni şöbə yaratmışdır.

Kredit müştərisi 20 gün ərzində borcunu ödəyə bilmədikdə, onun biznes yenidən təhlili edilir (və ya əmək haqqı üzrə yeni yoxlama aparılır). Yeni monitorinq forması yaradılır və məlumat nəzarət şöbəsinə göndərilir. Şirkət kredit müştərisinə, bütün zəminlərə və girov sahiblərinə ödənişin gecikdirilməsindən sonra 25 gündən gec olmayaraq rəsmi məktublar göndərirlər; həmin məktubda cari borc haqqında məlumat əks etdirilir və müştəridən növbəti 10 gün ərzində borcunun ödənilmesi tələb edilir. Məktubda həmçinin ödənişin həyata keçirilmədiyi təqdirdə məhkəmə prosesinin başlanması kimi nəticələr qeyd edilə bilər.

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Vaxtı keçmiş kreditlər ilə məşğul olan komitə ayda bir dəfə yığışaraq 45 gündən artıq gecikdirilmiş kreditləri təhlil edir və bu kreditlər ilə bağlı növbəti qərarlar qəbul edir. Komitənin qərarı ilə həmin kreditlər Problemlı Kreditlər Şöbəsinə təqdim edilir və buradan da ödənilmək üçün kredit mütəxəssisləri arasında bölüşdürülrən və ya borcun hissə-hissə yığıılması ilə məşğul olan mütəxəssislərə və ya kənar kollektor şirkətinə göndərilir. Problemlı kreditlər üzrə ümumi iş prosesində müştəri, kredit mütəxəssisi, filial müdürü və ya Problemlı Kreditlər Departmenti kreditin restrukturizasiyasına başlaya bilər və bu proses filial müdürü, Risklərin idarə Edilməsi departamenti, direktor müavini, direktor, idarə Heyeti və ya restrukturizasiya ilə bağlı müəyyən məhdudiyyətləri və şərtlərdən asılı olaraq bu orqanlar tərəfindən ümumi qaydada təsdiq edilir.

Aşağıdakı cədveldə maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin maksimal həddi göstərilir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin maksimal həddi həmin aktivlərin girovdan əvvəlki balans dəyərinə bərabərdir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Maksimal hədd</i>	<i>Xalis hədd</i>
31 dekabr 2016		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	2,005	2,005
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	20,206	20,206
Digər maliyyə aktivləri	1,889	1,889
31 dekabr 2015		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6,369	6,369
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	40,739	40,739
Digər maliyyə aktivləri	37	37

Bazar riski. Şirkət bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərecəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqelər ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Şirkətin məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərecələrindəki mənfi dəyişikliklərə görə Şirkətin məruz qala bilecek açıq bazar mövqeləri üzrə mümkün zərər məbleşlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. İdarəetmə Komitəsi qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitler müəyyən edir və bu limitlər hər gün nezəret edir. Şirkətin xarici valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi onun məcmu kapitalının 15 faizindən artıq olmamalıdır. Şirkətin hər hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Şirkətin məcmu kapitalının 10 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 15 faizindən artıq olmamalıdır.

Xarici valyuta riski. Şirkət Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. İdarəetmə Komitəsi hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlər gündəlik nəzəret edir. Şirkət spekulativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə əməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır. Açıq valyuta mövqeyini idarə edərkən Şirkət kredit portfeli üzrə bütün ehtiyatları yerli valyutada ifade edilən maliyyə aktivlərindən çıxır. Hesabat dövrünün sonuna Şirkətin məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıda cədveldə eks etdirilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>31 dekabr 2016</i>			<i>31 dekabr 2015</i>		
	<i>Monetar maliyyə aktivləri</i>	<i>Monetar maliyyə öhdəlikləri</i>	<i>Mövqe</i>	<i>Monetar maliyyə aktivləri</i>	<i>Monetar maliyyə öhdəlikləri</i>	<i>Mövqe</i>
Azərbaycan manatı	3,173	2,118	1,055	14,363	4,758	9,605
ABŞ dolları	20,937	20,670	267	32,818	33,346	(528)
Cəmi	24,110	22,788	1,322	47,181	38,104	9,077

Yuxarıdakı cədvələ yalnız monetar aktivlər və öhdəliklər daxildir. Şirkət hesab edir ki, qeyri-monetar aktivlərə investisiyalar ehəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şətirlə, hesabat dövrünün sonuna tətbiq edilən valyuta məzənnələrindəki mümkün dəyişikliklərin mənfəət və ya zərərə, elecə də kapitala təsiri aşağıdakı cədvəldə əks etdirilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2016	31 dekabr 2015
	Mənfəət və ya zərərə təsir	Mənfəət və ya zərərə təsir
ABŞ dollarının 20% möhkəmlənməsi (2015: 20%)	53	(106)
ABŞ dollarının 20% zəifləməsi (2015: 20%)	(53)	106

Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Şirkətin mənfəət və ya zərərine təsirindən başqa, kapitala hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər yalnız Şirkətin funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Şirkət həssaslıq təhlili apararkən aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Şirkətin bu məlumatları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövər qədər olan müddət ərzində baş verə biləcek bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Məlumatların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.
- Şirkət bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişəninin mümkün ola biləcek limitləri çərçivəsindəki dəyişikliklərin təsirini açıqlayır.

Faiz dərəcəsi riski. Şirkət bazar faiz dərəcəlerinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsatlılarının hərəkətinə təsiri ile əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcəleri üzrə gözlənilmeyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları hemçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. İdarəetmə Komitəsi faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edile bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Aşağıdakı cədvəldə Şirkətin cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə müddətlərinə görə (bu tarixlərdən hansı daha tez baş verərsə) təsnifləşdirilir.

Min Azərbaycan manatı ilə	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2016							
Cəmi maliyyə aktivləri	5,286	2,023	2,477	4,092	9,028	1,204	24,110
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	10,160	105	162	111	12,250	-	22,788
31 dekabr 2016-cı il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kesiri	(4,874)	1,918	2,315	3,981	(3,222)	1,204	1,322
31 dekabr 2015							
Cəmi maliyyə aktivləri	8,302	3,786	5,456	9,431	18,953	1,253	47,181
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	23,188	2,485	3,284	8,435	712	-	38,104
31 dekabr 2015-ci il tarixinə faiz dərəcələri üzrə xalis həssaslıq kesiri	(14,886)	1,301	2,172	996	18,241	1,253	9,077

"TBC Bank"-dan götürülmüş subordinasiyalı borc öhdəliyi istisna olmaqla, Şirkət AZN və ABŞ dolları ilə ifadə edilmiş dəyişkən faizli aktiv və ya öhdəliklərə malik olmadığına görə onun mənfəəti AZN üzrə bazar faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır.

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkət öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Şirkətin baş rəhbərliyi tərifindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %	2016		2015	
	AZN	ABŞ dolları	AZN	ABŞ dolları
Aktivlər				
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	28	17	27	19
Öhdəliklər				
Müddətli borc öhdəlikləri	-	7	-	8
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	17	-	17	-
Korporativ istiqrazlar	-	-	9	-
Avroistiqrazlar	-	8	-	9

Coğrafi risk konsentrasiyaları. 31 dekabr 2016-cı il tarixinə Şirkətin maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıdakı kimi olmuşdur:

Min Azərbaycan manatı ilə	Azərbaycan Respublikası	İETT-yə üzv ölkələr	İETT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
Aktivlər				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,909	-	106	2,015
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	20,206	-	-	20,206
Digər maliyyə aktivləri	1,889	-	-	1,889
Cəmi maliyyə aktivləri	24,004	-	106	24,110
Öhdəliklər				
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	2,022	-	-	2,022
Müddətli borc öhdəlikləri	-	10,009	-	10,009
Korporativ istiqrazlar				
Avroistiqrazlar	-	-	7,109	7,109
Subordinasiyalı borc öhdəliyi	-	-	3,552	3,552
Digər maliyyə öhdəlikləri	96	-	-	96
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	2,118	10,009	10,661	22,788
İlin sonuna xalis mövqə	21,886	(10,009)	(10,555)	1,322

Aktiv və öhdəliklər adətən qarşı tərefin fəaliyyət göstərdiyi ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir. Kassa fiziki olaraq saxlanıldığı ölkə üzrə təsnifləşdirilmişdir.

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Şirkətin maliyyə aktiv və öhdəliklərinin coğrafi konsentrasiyası aşağıdakı kimi olmuşdur:

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	Azerbaycan Respublikası	İETT-yə üzv ölkələr	İETT-yə üzv olmayan ölkələr	Cəmi
Aktivlər				
Pul vəsaitləri ve onların ekvivalentləri	6,405	-	-	6,405
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	40,739	-	-	40,739
Diger maliyyə aktivləri	37	-	-	37
Cəmi maliyyə aktivləri	47,181	-	-	47,181
Öhdəliklər				
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	1,647	-	-	1,647
Müddətli borc öhdəlikləri	-	25,398	-	25,398
Korporativ istiqrazlar	3,055	-	-	3,055
Avroistiqrazlar	-	-	7,948	7,948
Diger maliyyə öhdəlikləri	56	-	-	56
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	4,758	25,398	7,948	38,104
İlin sonuna xalis mövqə	42,423	(25,398)	(7,948)	9,077

Diger risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları eks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2016 və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə Şirkətin əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən yerine yetirilməsində Şirkətin çətinliklərlə üzleşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəme vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerine yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerine yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəme müddətləri ilə uzaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Şirkətin Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəme müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğunu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

Likvidlik riskini idarə etmək məqsədile Şirkət aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi müştərilərin və bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir. Onlar həmçinin öhdəlik bazasının diversifikasiya riski üzrə parametrlər müəyyən edir.

Bundan əlavə, beynəlxalq maliyyə institutları ilə Şirkət arasında bağlanmış kredit müqavilələrində minimum likvidlik tələbləri nəzerde tutulur. Rəhbərlik 31 dekabr 2016 və 31 dekabr 2015-ci il tarixlərinə Şirkət tərəfindən həmin likvidlik tələblərinə riayet olunduğunu hesab edir. 13-cü Qeydə baxın.

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkətin likvidlik siyasəti aşağıdakılardır özündə eks etdirir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Şirkətin strateji məqsədlərinə uyğun olan maliyyələşdirmə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və bununla, Şirkətin yerli və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksek likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Mehşul bazasının müəyyən vaxt çərçivesində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması; və
- Müəyyən vaxt çərçivəsində aktiv və öhdəlik strukturunun davamlı monitoringinin aparılması.

Aşağıdakı cədvellərdə potensial olaraq yarana biləcək faizlər də daxil olmaqla, Şirkətin öhdəliklərinin balans dəyəri balans tarixində müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan müddət üzrə qruplaşdırılır.

31 dekabr 2016-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər							
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	44	162	242	258	1,888	-	2,594
Müddətli borc öhdəlikləri	10,067	-	-	-	-	-	10,067
Korporativ istiqrazlar	58	116	146	379	7,670	-	8,369
Avroistiqrazlar	51	76	118	235	4,402	-	4,882
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gelecek ödənişlər							
	10,220	354	506	872	13,960	-	25,912

31 dekabr 2015-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin diskont edilməmiş ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Tələb edilənədək və 1 aydan az	1-3 ay	3-6 ay	6-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Öhdəliklər							
Banklara ödəniləcək vəsaitlər	95	191	286	572	772	-	1,916
Müddətli borc öhdəlikləri	23,624	2,339	-	-	-	-	25,963
Korporativ istiqrazlar	242	-	3,297	-	-	-	3,539
Avroistiqrazlar	-	-	-	8,211	-	-	8,211
Maliyyə öhdəlikləri üzrə cəmi potensial gelecek ödənişlər							
	23,961	2,530	3,583	8,783	772	-	39,629

23 Maliyyə Risklərinin idarə Edilməsi (davamı)

Şirkət likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırmanı nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlilindən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Şirkət aşağıda göstərildiyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik çatışmazlığına nəzarət edir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>Tələb edilənədək və 1 aydan az</i>	<i>1-3 ay</i>	<i>3-6 ay</i>	<i>6-12 ay</i>	<i>1-5 il</i>	<i>5 ilden çox</i>	<i>Cəmi</i>
31 dekabr 2016-ci il tarixinə							
Maliyyə aktivləri	5,286	2,023	2,477	4,092	9,028	1,204	24,110
Maliyyə öhdəlikləri	10,160	105	162	111	12,250	-	22,788
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	(4,874)	1,918	2,315	3,981	(3,222)	1,204	1,322
31 dekabr 2015-ci il tarixinə							
Maliyyə aktivləri	8,302	3,786	5,456	9,431	18,953	1,253	47,181
Maliyyə öhdəlikləri	23,188	2,485	3,284	8,435	712	-	38,104
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	(14,886)	1,301	2,172	996	18,241	1,253	9,077

Rəhbərliyin fikrincə aktiv və öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və/və ya nəzarət olunan uyğunsuzluq Şirkətin likvidlik riskinin idarə olunması üçün əsas amillədir. Ümumiyyətlə, maliyyə təşkilatlarında bu göstəricilərə tam uyğunluq təmin edilmir. Belə ki, əməliyyatlar çox zaman qeyri-müəyyən müddətə aparılır və fərqli xarakterli daşıyır. Bu göstəricilər üzrə uyğunsuzluq potensial olaraq gelirliliyi artırı, lakin eyni zamanda zərərin baş verme riskini yüksəldə bilər. Aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətləri, eləcə də ödəmə müddətləri tamamlandıqdan sonra faiz hesablanmış öhdəliklərin münasib dəyərlə əvəz edilməsi imkanı, Şirkətin likvidliyinin və faiz dərəcələri və mübadilə məzənnələrinin dəyişəcəyi halda onun risklerinin qiymətləndirilməsi üçün əsas amillər hesab olunur.

Rəhbərlik hesab edir ki, Azərbaycanda fəaliyyət göstəren maliyyə institutları üçün mövcud olan əlverişli makroiqtisadi şərait, pul vəsaitləri üzrə müsbət daxilolmalar, əməliyyatların gelirliliyi və tələb olunduqda mövcud maliyyə resurslarından istifadə likvidlik risklərini əhəmiyyətli dərəcədə azaldır.

24 Kapitalın idarə Olunması

Kapitalın idarə olunmasında məqsəd Şirkətin fəaliyyətinin fasilesizliyini və kifayət qədər kapital bazasının saxlanılması təmin etməkdir.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Şirkət kredit müqavilələri üzrə xüsusi maliyyə şərtlərində nəzərdə tutulan kapitalın adekvatlığı tələblərinə riayət etmişdir.

31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə idarə olunan kapital müvafiq olaraq 31,145 min AZN və 48,851 min AZN təşkil etmişdir.

25 Maliyyə Aktivləri və Maliyyə Öhdəliklərinin Əvəzləşdirilməsi

Şirkət BHMS-ə uyğun olaraq əvəzləşdirilmiş və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda eks etdirilmiş maliyyə aktivləri və ya öhdəliklərinə malik deyil. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə hüquqi qüvvəyə malik əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələr çərçivəsində əvəzləşdirilən maliyyə alətləri aşağıda göstərilir:

<i>Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmədən sonrakı xalis məbləğ</i>	<i>Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələrin təsirinə¹ məruz qalan məbləğlər: maliyyə alətləri</i>	<i>Xalis risk məbləği</i>
<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>		
31 dekabr 2016	(a)	(b) (c) = (a) – (b)
 Maliyyə aktivləri		
Müşterilərə verilmiş kreditlər	20,289	10,009 10,280
 Maliyyə öhdəlikləri		
Müddətli borc öhdəlikləri	10,009	10,009 -

31 dekabr 2015-ci il tarixinə hüquqi qüvvəyə malik əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələr çərçivəsində əvəzləşdirilən maliyyə alətləri aşağıda göstərilir:

<i>Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmədən sonrakı xalis məbləğ</i>	<i>Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilən əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalar və oxşar müqavilələrin təsirinə¹ məruz qalan məbləğlər: maliyyə alətləri</i>	<i>Xalis risk məbləği</i>
<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>		
31 dekabr 2015	(a)	(b) (c) = (a) – (b)
 Maliyyə aktivləri		
Müşterilərə verilmiş kreditlər	40,739	25,398 15,341
 Maliyyə öhdəlikləri		
Müddətli borc öhdəlikləri	25,398	25,398 -

26 Təəhhüdler və Şərti Öhdəliklər

Mehkəmə prosesləri. Adı fəaliyyət gedişində vaxtaşırı olaraq Şirkətə qarşı irəli sürüle biləcək iddialarla əlaqədar, Şirkətin Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhemmiliyə zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırlı maliyyə hesabatlarında zərerlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azerbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərhlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Şirkətin əməliyyatları və fəaliyyəti ilə bağlı vergi qanunvericiliyinə dair rəhbərliyin mövqeləri müvafiq vergi orqanları tərəfindən sual altına qoyula bilər.

Azerbaycan Respublikasında cəreyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilerin məbləğini müəyyənləşdirərkən daha sərt mövqə nümayiş etdirdi bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Şirkətə qarşı böyük məbleğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Müəyyən hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə Şirkətin əsas vəsaitleri ilə bağlı kapital məsrəfləri üzrə müqavilə öhdəlikləri olmamışdır (2015: sıfır).

Əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər. Şirkət lizinq alan kimi çıxış etdikdə, ləğv oluna bilməyən əməliyyat lizinqi üzrə gelecek ödənişlərin minimal hissəsi aşağıdakı kimidir:

<i>Min Azerbaycan manatı ilə</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
1 ildən az	28	31
Cəmi əməliyyat lizinqi ilə bağlı öhdəliklər	28	31

Xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət olunması. Şirkət əsasən borc öhdəlikləri üzrə müqavilələrdə nəzərdə tutulan xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etmək məcburiyyətindədir. Bu cür xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət edilməməsi Şirkət üçün mənfi nəticələrə, o cümlədən borc öhdəlikləri ilə əlaqədar xərclərin artmasına və mövcud kreditlərin qaytarılması müddətinin dəyişməsinə getirib çıxara bilər.

13-cü Qeyddə göstərildiyi kimi, 31 dekabr 2016 və 2015-ci il tarixlərinə Şirkət xarici maliyyə təşkilatları ilə bağlanmış kredit müqavilələrində nəzərdə tutulan müəyyən xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etməmişdir. Bunun əsas səbəbi Azerbaycan manatının ABŞ dollarına qarşı 2015-ci ilin fevral ayında 34%, dekabr ayında isə 47% devalvasiyasıdır. Xüsusi maliyyə şərtlərinin pozulması yalnız OPIC-dən götürülmüş borc öhdəliyi ilə bağlıdır. Həmin maliyyə şərtləri aşağıdakılardır: i) 30 gün və ya daha çox vaxtı keçmiş kreditlərin cəmi kredit portfelinə nisbəti ii) 60 gün və ya daha çox vaxtı keçmiş kreditlərin cəmi kredit portfelinə nisbəti iii) 90 gün və ya daha çox vaxtı keçmiş kreditlərin cəmi kredit portfelinə nisbəti və iv) borc öhdəliklərinin kapitala nisbəti. Şirkət OPIC-dən 1 iyul 2016 - 31 dekabr 2016-ci il tarixinə qədər olan dövr üçün ona qarşı sanksiyaların tətbiq edilməyəcəyi barede rəsmi məktubu 6 aprel 2017-ci il tarixində əldə etmişdir. Həmin məktubda OPIC xüsusi maliyyə şərtlərinə dəyişikliklər etmişdir. Bu dəyişikliklər 1 yanvar 2017 – 21 oktyabr 2019-cu il tarixinə qədər olan dövrü əhatə edir. 31 dekabr 2016-ci il tarixinə Şirkət digər xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət etmişdir.

27 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyər məcburi satış və ya ləğvetmə halları istisna olmaqla, maraqlı və yaxşı məlumatlandırılmış tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği eks etdirir və ən yaxşı olaraq fəal bazar qiyməti ilə təsdiqlənir.

Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Şirkət tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmek tələb edilir. Azerbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmini məhdudlaşdırmaqdadır. Bazar qiymətləri köhnəlmış ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyerini eks etdiր biler və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini eks etdirməye bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rehberlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

27 Maliyyə Aletlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

Pul vəsaitləri ve onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri ve onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərinə bərabər olan amortizasiya edilmiş dəyərlə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınan kreditlər və debitor borcları. Azərbaycanda faiz dərəcələrinin uzun müddət sabit olmasına görə dəyişken faizli maliyyə aletlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərinə berabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə aletlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik olan yeni aletlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri kontragentin valyuta, maliyyə aletinin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır. Bu dərəcələrin təhlili aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	<i>2016</i>	<i>2015</i>
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar		
İstehlak kreditləri	illik 22%	illik 24%
İpoteka kreditləri	illik 24%	illik 16%
Ticarət kreditləri	illik 19%	illik 29%
Kənd təsərrüfatı kreditləri	illik 25%	illik 29%
İstehsal kreditləri	illik 18%	illik 30%
Xidmet kreditləri	illik 19%	illik 23%

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün 8-ci Qeydə baxın.

Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeydə alınan öhdəliklər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik olan maliyyə aletlərinin ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni aletlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin ("tələb edilənədək ödənilən öhdəliklər") ədalətli dəyəri, öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündə başlayaraq diskont edilmiş tələb edildikdə ödənilən məbləğ kimi hesablanır. Müddətli borc öhdəliklərinin balans dəyəri haqqında məlumat üçün 13-cü Qeydə baxın.

Buraxılmış istiqrazların ədalətli dəyəri kotirovka olunan qiymətlər əsasında müəyyən edilir. Müəyyən edilmiş ödəmə müddətlərinə malik olan sabit faizli maliyyə aletlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit risklərinə və yerdə qalan ödəmə müddətlərinə malik yeni aletlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən hesablanır.

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərildiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci səviyyəye oxşar aktiv və öhdəliklər üçün feal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş) (ii) 2-ci səviyyəye aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə eldə edilen qiymətləndirmələr və (iii) 3-cü səviyyəye müşahidə edilen bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir. Maliyyə aletlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəye aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

27 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərlə qiyətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərlə qiyətləndirilməyən aktivlərin balans dəyəri aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2016				31 dekabr 2015			
	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
Maliyyə aktivləri								
- Müşterilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	20,206	-	20,206	-	40,739	-	40,739
- Digər maliyyə aktivləri		1,889	-	1,889	-	37	-	37
- Pul vəsaitləri ve onların ekvivalentləri	2,015	-	-	2,015	6,405	-	-	6,405
Cəmi	2,015	22,095	-	24,110	6,405	40,776	-	47,181

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri üzrə ədalətli dəyərin təhlili və ədalətli dəyərlə qiyətləndirilməyən öhdəliklərin balans dəyəri aşağıda göstərilir:

Min Azərbaycan manatı ilə	31 dekabr 2016				31 dekabr 2015			
	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri	1-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	2-ci Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	3-cü Səviyyə üzrə ədalətli dəyər	Balans dəyəri
Maliyyə öhdəlikləri								
- Müddətli borc öhdəlikləri	-	10,009	-	10,009	-	25,398	-	25,398
- Banklara ödəniləcək vəsaitlər	-	2,022	-	2,022	-	1,647	-	1,647
- Korporativ istiqrazlar	-	-	-	-	-	3,055	-	3,055
- Subordinasiyalı borc öhdəliyi	-	3,552	-	3,552	-	-	-	-
- Avroistiqrazlar	-	7,109	-	7,109	-	7,948	-	7,948
- Digər maliyyə öhdəlikləri	-	96	-	96	-	56	-	56
Cəmi		- 22,788	-	- 22,788	-	38,104	-	38,104

28 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMS 39, *Maliyyə Alətləri: Tanınması və Qiymətləndirilməsi* Standartına uyğun olaraq Şirkət maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) verilmiş kreditlər və debitor borcları; (b) satılı bilən maliyyə aktivləri; (c) ödəniş tarixindək saxlanılan maliyyə aktivləri və (d) mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə eks etdirilən maliyyə aktivləri. "Mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərlə eks etdirilən maliyyə aktivləri" kateqoriyası iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər və (ii) ticarət üçün maliyyə aktivləri.

Bütün maliyyə aktivləri "verilmiş kreditlər və debitor borcları" kimi təsnifləşdirilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə eks etdirilir.

29 Əlaqəli Tərəflərlə Əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolayı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərken, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

31 dekabr 2016-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimiidir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Baş müəssisə
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	106
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği	3	-
Subordinasiyalı borc öhdəliyi (müqavilə üzrə faiz dərəcəsi: 12-18 %)	-	3,561
Avroistiqrazlar	354	-

2016-ci il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət	Baş müəssisə
Faiz gelirləri	1	-
Faiz xərcləri	-	101
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	22	-
İl ərzində əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin məbləği	4	-
İl ərzində əlaqəli tərəflərin ödədiyi kreditlərin məbləği	64	-

31 dekabr 2015-ci il tarixinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimiidir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət
Müşterilərə verilmiş kreditlər və avansların ümumi məbləği	63

2015-ci il üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

<i>Min Azərbaycan manatı ilə</i>	Əsas idarəedici heyət
Faiz gelirləri	10
İnzibati və sair əməliyyat xərcləri	24
İl ərzində əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin məbləği	2
İl ərzində əlaqəli tərəflərin ödədiyi kreditlərin məbləği	61

31 dekabr 2016-ci il tarixində tamamlanan il ərzində əsas idarəedici heyətə (Idarə Heyətinin üzvləri) ödənişlər 414 min AZN məbləğində (2015: 410 min AZN) emək haqqı və 29 min AZN məbləğində (2015: 49 min AZN) bonuslardan ibarət olmuşdur.

30 Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr

Şirkət tərəfindən iki hissədə buraxılmış 1,419 min AZN və 384 min AZN məbləğində avroistiqrazlar müvafiq olaraq yanvar və fevral aylarında şərtlərə cavab verən alıcılara satılmışdır. Həmin istiqrazların illik gəlirliyi 8%, ödəniş tarixi 2019-cu il may və hər 10 istiqazın nominal dəyəri 100 min ABŞ dolları təşkil edir.